

باسمه تعالی

بررسی طرح‌های نیمه تمام و متوقف پتروشیمی کشور

آذر ۱۳۹۸

فهرست مطالب

۴.....	بیان مسئله و ضرورت پروژه
۶.....	طرح‌های پتروشیمی کشور
۷.....	(۱) طرح‌های خط لوله اتیلن غرب منطقه باختر
۷.....	(۱-۱) خط لوله اتیلن غرب منطقه باختر
۱۰.....	(۱-۲) پتروشیمی اندیمشک
۱۴.....	(۱-۳) پتروشیمی ایلام
۱۵.....	(۱-۴) پتروشیمی ابن سینای همدان
۱۷.....	(۱-۵) پتروشیمی میاندوآب
۱۹.....	(۲) طرح‌های خط لوله اتیلن غرب منطقه دنا
۱۹.....	(۲-۱) خط لوله اتیلن دنا
۲۲.....	(۲-۲) پتروشیمی الفین گچساران
۲۶.....	(۲-۳) پتروشیمی بروجن
۳۰.....	(۲-۴) پتروشیمی دهدشت
۳۴.....	(۲-۵) پتروشیمی ممسنی
۳۷.....	(۲-۶) پتروشیمی کازرون
۴۰.....	(۳) طرح‌های خط لوله اتیلن مرکز
۴۰.....	(۳-۱) خط لوله اتیلن مرکز
۴۳.....	(۳-۲) الفین فیروزآباد
۴۷.....	(۳-۳) پلی اتیلن سنگین/سبک جهرم
۵۰.....	(۳-۴) پلی اتیلن سبک فسا
۵۲.....	(۳-۵) پلی اتیلن سنگین داراب
۵۴.....	(۳-۶) اتیلن وینیل استات استهبان

۵۶.....	طرح‌های سایر مناطق
۵۶.....	۴-۱) اوره آمونیاک زنجان
۶۲.....	۴-۲) پی‌وی‌سی همدان
۶۷.....	۴-۳) پتروشیمی کوهدشت
۷۰.....	۵) طرح‌های جدید در حال بررسی
۷۰.....	۵-۱) پتروشیمی GTO فجر کرمان
۷۵.....	۵-۲) پتروشیمی کیمیای اندیمشک
۷۷.....	۵-۳) پتروشیمی GTPP کرمانشاه
۷۸.....	جمع‌بندی

بیان مسئله و ضرورت پروژه

تجربه بیش از ۱۵ طرح متوقف شده پتروشیمی در کشور نشان می‌دهد که علت اصلی عدم اجرایی شدن این طرح‌ها، عبارت اند از:

- چالش در تامین پایدار آب
- شرایط اقتصادی کشور و تامین تجهیزات (تحریم و...)
- نحوه تامین و مقدار خوراک مورد نیاز
- مسائل محیط زیستی
- چالش در تامین مالی
- نبود بازار مناسب برای فروش محصولات تولیدشده (داخلی و صادراتی)

طرح‌های پتروشیمی متوقف شده هر کدام دچار یک یا چند مشکل از مشکلات فوق هستند. بررسی‌های کارشناسی این عوامل می‌تواند مانع از بروز مشکلات بعدی شود؛ در نتیجه هزینه‌های سنگین طرح‌های نیمه‌تمام رها شده بر کشور تحمیل نمی‌شود. آنچه که امروز اهمیت دارد توجه ویژه به عوامل نادیده گرفته شده در طرح‌های در حال احداث و جدید پتروشیمی است که باید عوامل فوق در آن‌ها بررسی شود.

از طرفی با وجود تاکید سند آمایش ملی بر استقرار صنایع پالایشگاهی و پتروشیمی در سواحل خلیج فارس و دریای عمان (بند ۵۷ ماده ۱)، شاهد عدم رعایت این سیاست‌ها در پروژه‌های ملی با فشار برخی نمایندگان مجلس و شخصیت‌های ذی نفوذ برای احداث پتروشیمی یا پالایشگاه در شهرهای حوزه انتخابیه هستیم.

این مشکل به حدی جدی است که به نظر می‌رسد اگر سیاست‌گذاری کشور در این زمینه مناسب بود حتی از اجرای پروژه‌های زبان‌ده و غیراقتصادی مانند خط لوله اتیلن غرب اجتناب می‌شد و بر طرح‌های مشابه (خط لوله اتیلن مرکزی و دنا) پافشاری نمی‌شد.

اصلاح سیاست‌گذاری‌های مذکور و ابطال مجوز طرح‌های بدتعریف در حال احداث و آتی، راهبردی است که می‌تواند هزینه تعریف اینگونه پروژه‌ها را در کشور به حداقل رسانده و سرعت احداث پروژه‌های مناسب را بیشتر کند. یکی دیگر از مزیت‌های مهم این پروژه، تاثیر فرهنگی-سیاسی آن است که از جهتی فرهنگ مطالبه مردمی از نماینده را اصلاح خواهد کرد و هم از جهت دیگر، مانع تعریف طرح‌های بدتعریف در حوزه‌های انتخاباتی دیگر می‌شود.

از طرف دیگر لازم به ذکر است که جهت توسعه متوازن و متناسب صنعت پتروشیمی در کشور لازم است پارامترهایی مانند مکان‌یابی مناسب احداث پروژه، توازن خوراک و محصولات تولیدی، تلاش برای تکمیل زنجیره ارزش و تولید محصولات نهایی با کیفیت بالا مورد نیاز است.

در این گزارش با در نظر گرفتن پارامترهای جغرافیایی مکان احداث پروژه‌ها، برخی طرح‌های پتروشیمی متوقف‌شده با تمرکز بر مکان‌یابی صورت گرفته، تحلیل و بررسی می‌شوند.

در این گزارش با مروری بر تمام طرح‌های پتروشیمی **خط لوله اتیلن غرب، خط لوله اتیلن دنا، خط لوله اتیلن مرکز** و برخی از طرح‌های پتروشیمی در سایر مناطق کشور و همچنین برخی طرح‌های در حال مطالعه، به بررسی مشخصات و تاریخچه طرح‌های پتروشیمی در حال احداث و برخی طرح‌های متوقف‌شده طی سال‌های گذشته پرداخته و روند اجرایی پروژه‌ها اعم از اقدامات انجام‌شده، تامین مالی و قراردادهای نیز بررسی می‌شود.

همچنین با توجه به وضعیت جغرافیایی محل احداث پروژه، چالش‌ها و موانع پیش روی اجرایی شدن طرح‌ها مرور و در همین راستا در برخی موارد، پیشنهادهایی ارائه شده است.

طرح‌های پتروشیمی کشور

در حال حاضر ۴۰ طرح پتروشیمی در مناطق داخلی کشور (مناطق دور از ساحل) تعریف شده است که به صورت اجمالی به صورت زیر است:

خط لوله اتیلن غرب، منطقه باختر با ۵ طرح، شامل تکمیل ۱ خط لوله و ۴ طرح پتروشیمی به شرح زیر است:

خط لوله اتیلن غرب، پتروشیمی اندیمشک، پتروشیمی ایلام، پتروشیمی ابن سینای همدان و پتروشیمی میاندوآب

طرح‌های خط لوله اتیلن دنا با ۶ طرح، شامل تکمیل ۱ خط لوله و ۵ طرح پتروشیمی به شرح زیر است:

خط لوله اتیلن دنا، الفین گچساران، پلی‌اتیلن سنگین بروجن، پلی‌اتیلن سنگین دهدشت، پلی‌اتیلن سنگین ممسنی، پلی‌اتیلن سنگین/سبک کارزرون

طرح‌های خط لوله اتیلن مرکز با ۶ طرح، شامل تکمیل ۱ خط لوله و ۵ طرح پتروشیمی به شرح زیر است:

خط لوله اتیلن مرکزی، الفین فیروز آباد (۱۴)، پلی‌اتیلن سنگین/سبک جهرم، پلی‌اتیلن سبک فسا، پلی‌اتیلن سنگین داراب، اتیلن وینیل استات استهبان

طرح‌های سایر مناطق با ۱۲ طرح پتروشیمی به شرح زیر است:

اوره آمونیاک گلستان، اوره آمونیاک مسجد سلیمان، اوره آمونیاک زنجان، اوره آمونیاک لردگان، اوره آمونیاک کرمانشاه (فاز ۲)، الفین دهلران ۱۷، الفین و اتیلن گلایکول گناوه، پلی استایرن انبساطی پترورامشه، پلی پروپیلن خمین، پلی‌استال نودان، پی‌وی‌سی همدان، پتروشیمی کوهدهشت

طرح‌های در حال بررسی با ۱۱ طرح پتروشیمی به شرح زیر است:

پتروشیمی اردبیل، مجتمع پتروشیمی کرمان GTPP، فجر کرمان GTO، ماهان شیمی زاگرس GTO، پترو سامان زاگرس GTO، تدبیر انرژی ارم GTP، متانول به فرمالین آرتا انرژی، پلی پروپیلن پتروشیمی لوند، پتروشیمی کیمیای اندیمشک، پتروشیمی اتیلن اکساید اندیمشک، مجتمع پتروشیمی کرمانشاه GTPP

در ادامه برخی از این طرح به طور مفصل بررسی می‌شوند.

۱) طرح‌های خط لوله اتیلن غرب منطقه باختر

در حال حاضر طرح‌های تعریف شده در مسیر خط لوله اتیلن غرب شامل ۵ طرح نیمه‌تمام به شرح زیر است.

منطقه	ردیف	نام طرح	مکان	آغاز عملیات اجرایی	پیش‌بینی زمان ساخت (سال)	پتروفیت فیوژنی تا اسفند ۹۷	خوراک	ظرفیت خوراک (هزار تن در سال)	محصول	ظرفیت محصول (هزار تن در سال)	آب مورد نیاز (میلیون مترمکب در سال)
خط لوله اتیلن غرب (باختر)	۱	خط لوله اتیلن غرب باختر	از عسلویه تا تبریز	۱۳۸۳	۱۲	۸۲	اتیلن / اتیلن	۲۵۰۰	-	-	-
	۲	پتروشیمی اندیمشک *	اندیمشک	۱۳۹۰	۷	۶	اتیلن	۳۱۱	پلی‌اتیلن سبک	۳۰۰	۳۵ تا ۳۵ (مشابه فسا)
	۳	پتروشیمی ایلام	ایلام	۱۳۸۶	۱۰	۹۵	اتان C۳+ C۵+	۲۳۳ ۳۳۸ ۳۹۱	اتیلن پروپیلن بنزین پیروکتر سوخنک مایع برش C۴	۴۵۸ ۱۲۴ ۱۲۲ ۳۳ ۷۵	ظرفیت بوتیلنی: ۲۴۴
	۴	پتروشیمی این سنای همدان *	همدان	۱۳۹۲	۵	۱۴	اتیلن نرمال بوتان الکل جرب آمونیاک	۸۰ ۳۰ ۲۸ ۶	اتیلن اکساید اتوکسیلات‌ها کلاریکول‌تر MEA/MDEA متوانیلن کلاریکول	۱۰۰ ۸۰ ۵۰ ۳۰ ۶	۴
	۵	پتروشیمی میاندوآب *	میاندوآب	۱۳۹۲	۵	۸۸۲۲	اتیلن ۱ بوتن	۱۴۰ ۲	پلی‌اتیلن سنگین	۱۴۰	۰.۹

۱-۱) خط لوله اتیلن غرب منطقه باختر

خط لوله اتیلن غرب نامی آشنا در صنعت پتروشیمی ایران به حساب می‌آید، خط لوله‌ای که مجموعه‌ای از مجتمع‌های پتروشیمی در غرب کشور را به طول ۲ هزار و ۶۰۶ کیلومتر به هم متصل کرده تا در قالب ۳ فاز گاز اتیلن از منطقه عسلویه را به واحدهای مستقر در غرب، شمال غربی و جنوب غربی ایران برساند و نقطه پایانی آن میاندوآب در استان آذربایجان غربی است، که در ادامه این روند خط لوله انتقال میاندوآب تا تبریز نیز در دستور کار قرار گرفته است.

ایده ابتدایی ساخت این مگا پروژه از سال ۱۳۸۱ و به پیشنهاد شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران استارت خورد تا با نام گیری طولانی‌ترین خط انتقال اتیلن جهان، تامین کننده خوراک واحدهای پتروشیمی استان‌های استان‌های خوزستان، لرستان، چهارمحال و بختیاری، کهگیلویه و بویراحمد، کرمانشاه، کردستان و آذربایجان غربی شود.

هدف گذاری اجرای این پروژه به این صورت بود که علاوه بر اتصال مجتمع‌های پتروشیمی واقع در غرب کشور و تامین خوراک آنها، از افزایش ظرفیت تولید ایجاد شده در بازارهای بین‌المللی در راستای افزایش صادرات استفاده کنند.

تامین کننده اصلی این خط لوله طویل، پتروشیمی کاویان در بوشهر و پتروشیمی اروند در خوزستان است که هر دو به نوعی در نقطه شروع این خط لوله قرار دارند و در ادامه مسیر واحدهای اندیمشک در استان خوزستان، ممسنی در استان فارس، گچساران و دهدشت در استان کهگیلویه و بویراحمد، بروجن در استان چهارمحال و بختیاری، مجتمع لرستان، مجتمع کرمانشاه، مجتمع همدان، مجتمع کردستان، مهاباد و میاندوآب در استان آذربایجان غربی را در بر بگیرد.

در این میان کارشناسان حوزه پتروشیمی اختلاف نظرهایی در زمینه توجیه اقتصادی این پروژه عظیم پتروشیمی دارند، به گونه‌ای که مخالفین این پروژه معتقدند کلنگ زنی آن از ابتدا اشتباه بود و هزینه‌های گزافی را به این صنعت تحمیل کرد و از سوی دیگر موافقین این طرح، پروژه خط لوله اتیلن را ابزاری برای توسعه ظرفیت‌های محصولات تولیدی می‌دانند.

بنا به نظر برخی کارشناسان در حین ساخت این خط لوله فشارهای سیاسی برای ساخت مجتمع پتروشیمی در مناطق مختلف و در مسیر این خط از سوی مسئولین مناطق به شرکت ملی پتروشیمی وارد شد که در برخی موارد این فشارها نتیجه بخش بوده و ساخت مجتمعی بدون توجه به توجیه اقتصادی آن را به دنبال داشته است.

آن چه مشخص است، توقف طرح‌هایی که دارای تعریف اشتباهی هستند، مطالعات گسترده پیش از آغاز اجرای طرح‌های اقتصادی، عدم تصمیم‌گیری منطقه‌ای برای ساخت مجتمع پتروشیمی از نمونه راهکارهای پیشنهادی دلسوزان این حوزه برای پیشرفت واقعی صنعت پتروشیمی است.

قطعه دوم این خط لوله در دی ماه سال ۱۳۹۶ کلنگ زنی شد که طی یک پروسه زمانی ۳ ساله به مرحله تکمیل می‌رسد تا با وسعت ۱۵۴ کیلومتری مجتمع پتروشیمی میاندوآب را به مجتمع پتروشیمی تبریز وصل کند.

نقشه زیر این خط لوله و طرح‌های تعریف‌شده در این مسیر را نشان می‌دهد:

۱-۲) پتروشیمی اندیمشک

طرح پتروشیمی اندیمشک یکی از پروژه‌هایی است که با توجه به افزایش ظرفیت خط لوله اتیلن غرب، در اواسط دهه ۱۳۸۰ مطرح و اعلام شد که تا سال ۱۳۹۰ به بهره‌برداری خواهد رسید.

مشخصات طرح

برای ساخت این پروژه که با بهره‌برداری از آن قرار بود سالانه ۳۰۰ هزار تن پلی‌اتیلن سبک خطی تولید شود، زمینی به مساحت ۱۵۸ هکتار در نظر گرفته شد که ۵۸ هکتار از آن، به ساخت واحد تولید پلی‌اتیلن سبک و ۱۰۰ هکتار به صنایع پایین‌دست پتروشیمی اختصاص داشت.

در حال حاضر و با گذشت حدود ۱۲ سال از آغاز عملیات اجرایی این طرح، پیشرفت فیزیکی پروژه از ۶ درصد فراتر نرفته است.

تاریخچه طرح

اولین زمزمه‌های ساخت پتروشیمی اندیمشک زمانی مطرح شد که سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی شرکت ملی صنایع پتروشیمی در ابتدای سال ۱۳۸۴، طرح افزایش ظرفیت خط لوله اتیلن غرب را تصویب کرد؛ در پی آن محمد صادق آل‌یاسین، مجری وقت طرح خط لوله اتیلن غرب در مصاحبه‌ای از احداث سه مجتمع جدید پتروشیمی در شهرهای میاندوآب، دهدشت و اندیمشک خبر داد.^۱

جمال جعفرآقایی، فرماندار وقت اندیمشک نیز در مصاحبه‌ای در مرداد ۱۳۸۴ از آغاز عملیات اجرایی احداث مجتمع پتروشیمی خبر داد و اعلام کرد که اجرای این طرح در مدت ۵ سال انجام خواهد شد و باعث شکوفایی اقتصاد منطقه و اشتغال‌زایی برای ۱۰ هزار نفر خواهد شد.^۲

اقدامات انجام‌شده

پس از انجام فعالیت‌های اولیه مانند تهیه زمین و تشکیل شرکت برای ساخت این مجتمع پتروشیمی، به عنوان یکی از اولین اقدامات، در آذر ماه ۱۳۸۶ قرارداد خرید دانش فنی تولید پلی‌اتیلن سبک پتروشیمی اندیمشک با شرکت بازل آلمان امضا شد. حجم قرارداد خرید دانش فنی و مهندسی پایه کارخانه تولید پلی‌اتیلن سبک پتروشیمی اندیمشک ۷ میلیون یورو بود که اعلام شد این قرارداد در مدت ۱۰ ماه اجرا خواهد شد.^۳

^۱ شانا، کد خبر: ۵۵۲۵۴

^۲ شانا کد خبر: ۶۱۳۲۰

^۳ شانا کد خبر: ۱۲۱۸۳۸

تامین مالی طرح

در ابتدای سال ۱۳۸۷، محسن کرمی فرماندار وقت اندیمشک اعلام کرد که عملیات اجرایی این پروژه از بهمن سال ۱۳۸۶ آغاز شده است و زمان اجرایی پروژه چهار سال از زمان آغاز عملیات اجرایی در نظر گرفته شده است. همچنین برای بهره‌برداری از این پروژه، ۲۲۵ میلیون یورو از محل تسهیلات صندوق ذخیره ارزی و ۱۳۰ میلیارد تومان از محل اعتبارات طرح‌های کوچک و زودبازده استان اختصاص یافته است.^۴

همچنین به دنبال عقد قرارداد دانش فنی و آغاز عملیات اجرایی این مجتمع، در آذر ماه ۱۳۸۷ و در جریان دومین سفر استانی هیئت دولت نهم به خوزستان، تامین تسهیلات ارزی و ریالی مورد نیاز این طرح، به تصویب رسید.^۵

روند اجرایی طرح

طرح پتروشیمی پلی‌اتیلن سبک اندیمشک در حالی یکی از ۱۵ طرح برنامه‌ریزی شده صنعت پتروشیمی برای افزایش ظرفیت تولید پلی‌اتیلن کشور به ۷,۵ میلیون تن در سال عنوان شد که نه تنها تا سال ۱۳۹۰ به بهره‌برداری نرسید، بلکه در دی ماه ۱۳۹۲ به عنوان یکی از دلایل تاخیر توسعه خط لوله اتیلن غرب و سایر طرح‌های تعریف شده در این برنامه شناخته شد؛ به طوری که عبدالحسین بیات، عضو وقت هیئت مدیره شرکت ملی صنایع پتروشیمی در اظهار نظری، طرح‌های مستقر در فاز اول خط لوله اتیلن غرب نظیر پتروشیمی اندیمشک را مسئول تاخیر اجرای خط لوله غرب دانست و تاکید کرد: خوراک این واحدها آماده است اما طرح به تولید نرسیده است.^۶

بررسی‌ها نشان می‌دهد پتروشیمی اندیمشک، تنها به دلیل موقعیت آن در مسیر خط لوله اتیلن غرب و وعده مسئولان مختلف محلی مبنی بر توسعه اقتصادی منطقه و اشتغال‌زایی گسترده آن، مطرح شده است که حتی این دلایل هم با ابهاماتی جدی روبرو هستند.

به عنوان مثال میزان اشتغال‌زایی این مجتمع در حالی ۱۰ هزار نفر عنوان شده بود که گفته می‌شود اشتغال این مجتمع در بهترین حالت حدود ۲ هزار نفر در زمان احداث و تنها ۵۰۰ نفر در زمان بهره‌برداری از این طرح خواهد بود.

^۴ ایسنا کدخبر: ۲۳۷۶-۰۰-۸۷۰۱

^۵ همشهری آنلاین کدخبر: ۷۱۰۱۹

^۶ شاناکد خبر: ۲۱۱۱۵۵

وجود موانعی مانند مشکل تامین آب و دوری از منابع آبی، مشکلات زیست‌محیطی و وجود طرح‌های فراوان پلی‌اتیلن در کشور نشان‌دهنده این است که تعریف این طرح برای کشور هم از لحاظ اقتصادی و هم از لحاظ زیست‌محیطی و فنی مناسب نبوده است؛ با گذشت حدود ۱۲ سال از آغاز عملیات اجرایی پروژه و عدم پیشرفت فیزیکی آن، این طرح عملاً متوقف شده است.

۱-۳) پتروشیمی ایلام

با احداث پالایشگاه گاز ایلام به منظور پالایش گاز میادین گازی تنگ بیجار و کمان کوه واقع در استان ایلام، طرح مجتمع پتروشیمی ایلام جهت استفاده از محصولات اتان، C3+ و C5 این پالایشگاه، پس از مطالعات اقتصادی در جلسه هیئت مدیره شرکت ملی صنایع پتروشیمی در تاریخ تیرماه ۱۳۸۱ مورد تصویب قرار گرفت و متعاقباً در شهریور آن سال در شورای عالی اقتصاد به تصویب رسید.

از این رو شرکت پتروشیمی ایلام یکسال بعد و در تیرماه ۱۳۸۲ تاسیس و مراحل احداث مجتمع در زمینی به وسعت ۱۲۲ هکتار در بخش چوار و به فاصله ۱۸ کیلومتری شمال غربی شهرستان ایلام آغاز گردید.

مشخصات این طرح در شکل زیر ارائه شده است:

طبق گفته مدیرعامل شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران، این طرح در نیمه نخست سال ۱۳۹۸ به بهره‌برداری خواهد رسید.

۴-۱) پتروشیمی ابن سینا همدان

بنابر اعلام سایت رسمی پتروشیمی ابن سینا، شرکت صنایع پتروشیمی ابن سینا همدان (سهامی خاص) در مرحله قبل از بهره برداری در تاریخ ۹۰/۲۸/۱۰ در اداره ثبت شهرستان همدان به ثبت رسید که مصوبه آن با مشارکت ۲۰ درصدی شرکت ملی صنایع پتروشیمی در تاریخ ۱۳۸۷/۰۲/۱۶ در هیأت دولت به دست آمده بود. در ۱۷ مهر ماه سال ۱۳۹۵ مطابق با مصوبه مجمع عمومی فوق العاده محل فعالیت شرکت به شهرستان فامنین انتقال یافت.

مشخصات طرح

طرح ایجاد مجتمع تولید اتیلن اکساید و واحدهای پایین دستی آن در همدان، بر اساس پیشنهاد کمیته توسعه صنعت پتروشیمی جهت جایگزینی با طرح وینیل استات مونومر (VAM) در همدان مطرح شد و پس از بررسی‌های فنی و اقتصادی و شرایط بازار طرح مذکور و تشکیل جلسات متعدد با کارشناسان مربوطه اجرای این طرح مورد موافقت هیئت مدیره شرکت ملی صنایع پتروشیمی قرار گرفت و در همین راستا شرکت صنایع پتروشیمی ابن سینا همدان (سهامی خاص) جهت اجرا و بهره برداری از طرح مذکور با مشارکت بخش خصوصی تاسیس شد.

روند اجرایی طرح

قرار شد این شرکت در منطقه ویژه اقتصادی جهان آباد استقرار یابد. البته شایعاتی به وجود آمد که خاک این منطقه توان تحمل صنایع سنگین را ندارد که در ادامه مسئولان تدابیری برای حل این مسأله اندیشیدند و زیرسازی‌های انجام گردید. البته در همین زمان بود که یک تپه واجد ارزش میراث فرهنگی نیز سر از خاک بیرون آورد و به نوعی در کار وقفه ایجاد کرد. در این خصوص نیز مشکلاتی بین سهام داران طرح به وجود آمد که با حل شدن آن به نظر می‌رسد روند طبیعی برقرار می‌شود.

با این وجود هنوز سازمان محیط زیست کشور تأییدیه نهایی را برای احداث این پروژه صادر نکرده و در انتظار تأمین منابع آبی مورد نیاز آن از محلی به جز منابع زیر زمینی است.

پیشرفت فیزیکی این طرح در حال حاضر کمتر از ۱۵ درصد است.

مهندسی اصولی واحد اتیلن اکساید:
شرکت مهندسی کامل کاران

کاربرد محصولات

تولید شوینده‌ها، حلال‌ها، رنگ‌ها

اتوکسیلات‌های همدان

مجری: شرکت پتروشیمی این سینای همدان (سهامی خاص)

■ محل اجرا: همدان

■ مساحت: ۳۱ هکتار

■ مالکیت: شرکت ملی صنایع پتروشیمی ۲۰ درصد، حامی فولاد ایرانیا

■ ۵۹ درصد، سرمایه‌گذاری استان همدان ۱۵ درصد، سایر سهامداران ۶ درصد

■ زمان شروع: سال ۱۳۹۲

■ پیش‌بینی زمان بهره‌برداری: سال ۱۳۹۷

تولیدات اصلی اعزاز در سال

نام محصول	ظرفیت اسمی	قابل فروش
اتیلن اکساید	۱۰۰	۴
اتوکسیلات‌ها	۸۰	۸۰
گلیکول اتر	۵۰	۵۰
MEA / MDEA	۳۰	۳۰
مونواتیلن گلیکول	۶	۶
جمع	۲۶۶	۱۶۸

نام محصول	هزار تن / سال	محل تامین
اتیلن	۸۰	خط نوله اتیلن غرب
نرمال بوتانول	۳۰	پتروشیمی اراک و سایر منابع
الکل چرب	۲۸	واردات
آمونیاک	۶	پتروشیمی کرمانشاه

نمودار تولید

۵-۱) پتروشیمی میاندوآب

طرح پتروشیمی میاندوآب با هدف تولید پلی اتیلن به ظرفیت اسمی ۱۷۵ هزار تن در سال در حال ساخت است و خوراک واحد از طریق خط لوله اتیلن غرب به مقدار تخصیص یافته ۱۴۰ هزار تن در سال تامین خواهد شد

پتروشیمی میاندوآب در انتهای قطعه ۱۰ از خط لوله اتیلن غرب قرار دارد و طول تقریبی این قطعه که از سقز با لوله ۱۲ اینچ کشیده شده ۸۸ کیلومتر است.

مشخصات طرح

در اولین مرحله با توجه به نیازمندی سایت به تامین برق ۵۰۰ کیلو وات، از طریق خط هوایی ۲۰ kv تامین می‌شود و پست زمینی مورد نیاز در زمین پتروشیمی میاندوآب برای مصارف مقدماتی و کارگاهی احداث شده است.

قرارداد خرید گاز سوخت به میزان ۶۰۰۰ متر مکعب در ساعت برای بخش صنعتی و مصارف عمومی برآورد و تهیه شده است و همچنین عمده سهام داران آن شرکت پتروشیمی باختر با ۷۰ درصد و متانول پوشینه با ۳۰ درصد هستند.

پلی اتیلن سنگین میان‌دوآب

مجری: شرکت پتروشیمی میان‌دوآب (سهامی خاص)

محل اجرا: شهرستان میان‌دوآب

مساحت: ۲۲ هکتار

مالکیت: پتروشیمی باختر ۱۰۰ درصد

زمان شروع: سال ۱۳۹۲

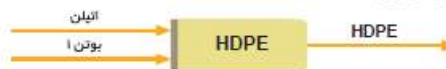
پیش‌بینی زمان بهره‌برداری: سال ۱۳۹۷

تولیدات اصلی (هزار تن در سال)

نام محصول	ظرفیت اسمی	قابل فروش
پلی‌اتیلن سنگین	۱۴۰	۱۴۰

نام خوراک	هزار تن / سال	محل تأمین
اتیلن	۱۴۰	خط لوله اتیلن غرب
یوتن ۱	۲	مجمع‌های پتروشیمی

نمودار تولید

کاربرد محصولات

خوراک واحد‌های پایین دستی تولید کننده انواع لوله، قطعات پلاستیکی، کابل و...

لیساتس؛ بازل

پیمانکار سیویل و ساختمان؛ ساختار صنعت پایدار / بامداد زنده رود / تراکم پیمانکار مهندسی و تدارکات؛ پیدک

پیشرفت کل طرح تا پایان فروردین ماه ۹۸ برابر با ۸۸,۴۲ درصد بوده که با تکمیل کارهای باقی مانده پیش‌بینی می‌شود که در صورت فراهم شدن شرایط، این طرح در نیمه دوم سال ۱۳۹۸ به بهره‌برداری برسد.

۲) طرح‌های خط لوله اتیلن غرب منطقه دنا

۲-۱) خط لوله اتیلن دنا

اولین بار غلامحسین نجابت، مدیر عامل وقت شرکت ملی صنایع پتروشیمی در دی ماه ۱۳۸۶ از احداث واحدهای پتروشیمی در منطقه دنا خبر داد و چند ماه پس از آن جلیل ابراهیم پور، مدیر وقت طرح‌های شرکت ملی صنایع پتروشیمی اعلام کرد که پتروشیمی‌های این منطقه از سال ۱۳۸۷ وارد فاز عملیاتی می‌شوند.

مشخصات طرح

شاخه دنا، از خط لوله اتیلن غرب، در واقع فاز سوم احداث خط لوله اتیلن غرب است. این خط لوله قرار است به صورت انشعابی به طول ۶۰ کیلومتر از سیاه‌مکان تا گچساران به صورت دوطرفه احداث شود. دلیل این نوع طراحی این است که اتیلن تولیدی مازاد پتروشیمی الفین گچساران (به دلیل توقف هریک از ۴ مجتمع تعریف‌شده در این مسیر) به خط اصلی منتقل شود و در صورت توقف تولید الفین توسط پتروشیمی گچساران، خوراک لازم ۴ مجتمع مذکور به ظرفیت ۱۲۲۰ هزار تن در سال از خط لوله اصلی تامین گردد.

شکل زیر اطلاعات این خط لوله و موقعیت مکانی آن را نشان می‌دهد:

در سال ۸۷ اعلام شد که اجرای طرح‌های تعریف‌شده در این مسیر مجموعاً به حدود ۳ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری نیاز دارد که بنا به گفته مدیران شرکت ملی صنایع پتروشیمی در سال ۹۶، هزینه احداث خط لوله ۵۵۷ کیلومتری این منطقه حدود ۳۰۰ میلیارد تومان برآورد شده است.

اقدامات انجام شده

توافقنامه ساخت خط لوله دنا و بخش‌هایی از خط لوله اتیلن غرب سال ۱۳۹۱ با شرکت فناوری آب‌های عمیق بسته شد. قرار بود اجرای این پروژه شامل عملیات جاده‌کشی، تامین خطوط لوله و لوله‌گذاری در شهريور آن سال آغاز شود، اما چند ماه بعد اعلام شد که زمان ساخت و بهره‌برداری از خط لوله دنا به پس از ساخت و راه‌اندازی پتروشیمی گچساران موکول شده است.

عدم پیشرفت فیزیکی پروژه احداث این خط لوله باعث شد در ابتدای سال ۱۳۹۴ عباس شعری مقدم، مدیر عامل وقت شرکت ملی صنایع پتروشیمی طی اظهاراتی اعلام کند که به دلیل خصوصی سازی، منابعی برای تکمیل شاخه دنا از خط لوله اتیلن غرب و خط اتیلن مرکز برای شرکت ملی صنایع پتروشیمی باقی نمانده است و تلاش می‌شود که با مکاتبه با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی برای چگونگی تامین منابع لازم و به موقع، چاره‌جویی شود.^۷

وعده احداث این خط لوله بارها از سوی مسئولان مطرح شد تا سرانجام در مرداد ۹۶ علی محمد بساق‌زاده، مدیر وقت کنترل تولید شرکت ملی صنایع پتروشیمی در اظهاراتی عنوان کرد که اگر پیشرفت مجتمع‌های هر مسیر از خط لوله اتیلن به حدود ۳۰ تا ۴۰ درصد برسد، شرکت ملی صنایع پتروشیمی وظیفه دارد اقدامات لازم برای ساخت خط لوله و تاسیسات آن منطقه را آغاز کند.

از همین رو به سبب اینکه ساخت پالایشگاه گاز بیدبلند خلیج فارس و پتروشیمی گچساران در آن تاریخ به بیش از ۳۵ درصد پیشرفت فیزیکی رسیده بود، از ابتدای سال ۹۶ مسئول پروژه ساخت خط لوله اتیلن دنا مشخص شد و قرار بود که از آبان ماه آن سال، عملیات اجرایی ساخت خط لوله اتیلن دنا آغاز شود.^۸

با این حال و با گذشت قریب به ۶ سال از وعده احداث این خط لوله، تا ابتدای سال گذشته تنها پیشرفت ملموس کار، اخذ موافقت وزارت نفت برای احداث خط لوله و برگزاری مناقصه بوده و در ماه‌های اخیر هیچ پیشرفتی از روند احداث خط لوله دنا گزارش نشده است.

موانع اجرای طرح

تعریف پتروشیمی‌های وابسته به این خط لوله در نقاطی پراکنده سبب طولانی شدن خط لوله دنا شده است. علاوه بر این وابستگی زنجیره‌ای پتروشیمی‌های در حال احداث باعث شده است که در صورت تاخیر در بهره‌برداری از

^۷ شانان؛ کدخبر: ۲۳۸۳۶۱

^۸ انجمن صنفی کارفرمایی صنعت پتروشیمی؛ کدخبر: ۸۵۶

یک واحد یا تعطیلی آن به دلائلی مانند تعمیرات، همه خط لوله با مشکل مازاد خوراک مواجه شود؛ لذا لازم است طراحی کل ۵۵۷ کیلومتر خط لوله دنا به صورت دوطرفه باشد که سبب افزایش قیمت سرمایه‌گذاری خواهد شد. از طرف دیگر تعریف این مجتمع‌ها در منطقه دنا سبب شده است که فعالیت‌های مربوط به تحصیل اراضی و گرفتن مجوزهای محیط زیست، با تاخیر چند ماهه و حتی چندساله مواجه شود که این مسئله نیز باعث عدم رغبت سرمایه‌گذاران در اینگونه طرح‌ها می‌شود.

۲-۲) پتروشیمی الفین گچساران

طرح پتروشیمی گچساران که در سال ۱۳۸۱ براساس مصوبه هیأت وزیران به صورت طرح مونواتیلن گلایکول و اتیلن اکسید تعریف شده بود، در بهمن ۱۳۸۳ کلنگ‌زنی و اعلام شد که خوراک این مجتمع با ظرفیت سالیانه ۳۵۰ هزارتن خوراک از خط لوله اتیلن غرب تامین می‌شود و ارزش تولیدات این مجتمع بالغ بر ۴۰۰ میلیون دلار در سال است.

تاریخچه طرح

پس از اعلام تصویب طرح ارزیابی زیست محیطی مجتمع پتروشیمی گچساران در آبان ۸۴، قرارداد اجرای طرح این مجتمع به ارزش ۲۶۳ میلیون یورو میان شرکت پتروشیمی گچساران و شرکت ایرانی طراحی و مهندسی صنایع پتروشیمی (PIDEC) و شرکت ژاپنی میتسویی (MES) به امضا رسید.

پس از گذشت یکسال از امضای قرارداد احداث این مجتمع با شرکت ژاپنی، به دلیل برخی مسائل، این شرکت اقدامی برای تکمیل این طرح انجام نداد و در نهایت احداث این مجتمع با تبدیل آن از واحد مونواتیلن گلایکول به الفین، به شرکت پتروشیمی باختر واگذار شد؛ در دی ماه ۸۵ اعلام شد عملیات اجرایی احداث این مجتمع به عنوان واحد تامین‌کننده خوراک واحدهای پتروشیمی ممسنی، دهدشت و بروجن، با سرمایه‌گذاری ۵۰۰ میلیون دلاری در بهمن آن سال آغاز خواهد شد.

تاخیر در اجرای پروژه ادامه داشت تا اینکه در فروردین ۱۳۸۶ عملیات احداث این مجتمع با ظرفیت تولید سالانه یک میلیون تن اتیلن و پروپان با حضور غلامحسین نجابت، مدیر عامل وقت شرکت ملی صنایع پتروشیمی مجدداً آغاز شد.

در مراسم کلنگ‌زنی، نجابت با اشاره به اینکه این مجتمع تا چهار سال آینده به بهره‌برداری می‌رسد، مردم را به خرید سهام این مجتمع تشویق کرد و گفت: ارزش افزوده مجتمع پتروشیمی گچساران بیش از ۲۸ درصد است و از مردم دعوت می‌کنیم که با سرمایه‌گذاری و خرید سهام این مجتمع، مالکیت آن را به دست گیرند.^۹

^۹ شانا؛ کدخبر: ۱۰۱۶۶۹

این تبلیغات و وعده‌ها سبب شد که از زمان آغاز پذیره‌نویسی این مجتمع در بهمن سال ۱۳۸۷ تا شهریور ۱۳۸۸ حدود ۱۰ میلیارد ریال از سهام دو شرکت پتروشیمی گچساران و دهدشت از سوی مردم خریداری شود.

تامین مالی طرح

روند کند احداث این پروژه همچنان ادامه داشت؛ تا اینکه در آذر ۱۳۹۳ عباس شعری مقدم، مدیرعامل وقت شرکت ملی صنایع پتروشیمی عنوان کرد که اولین فاینانس چینی به ارزش ۳۷۵ میلیون دلار برای مجتمع پتروشیمی گچساران بازگشایی و عملیاتی شده است.

در شهریور ۱۳۹۵ عادل نژادسلیم مدیرعامل وقت هلدینگ پتروشیمی خلیج فارس با اعلام اینکه پیشرفت فیزیکی این پروژه به بیش از ۴۰ درصد رسیده است، گفت که این پتروشیمی از تنگناهای خود عبور کرده و با تجهیزات خریداری شده پتروشیمی گچساران تا سال ۹۷ به بهره‌برداری می‌رسد.

اما در اسفند ۱۳۹۷ طی بازدیدی که بهزاد محمدی مدیرعامل شرکت ملی صنایع پتروشیمی از این پروژه داشت، وعده داد که پتروشیمی گچساران در سال ۱۴۰۰ به بهره‌برداری خواهد رسید.

تامین آب پتروشیمی

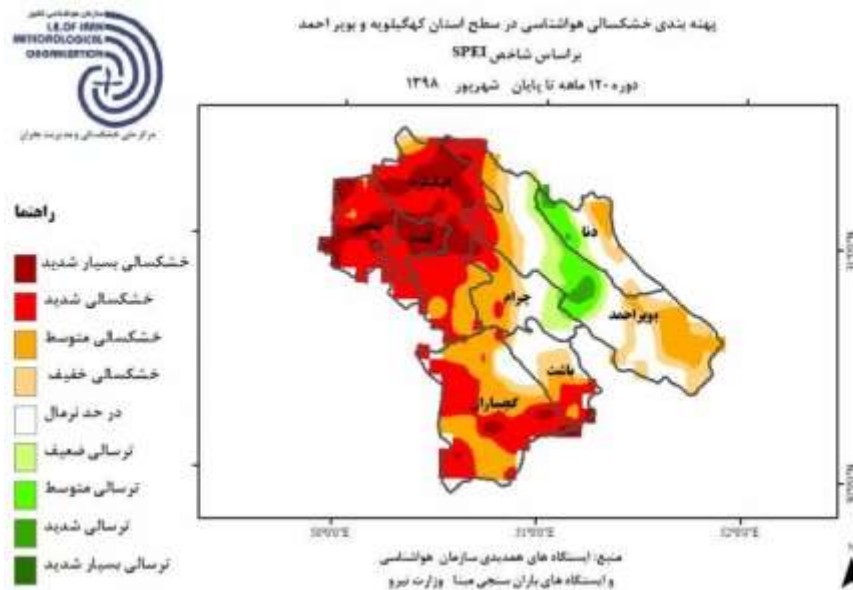
طبق گفته مدیران پروژه، همه مجوزهای طرح شامل آب، برق، گاز، محیط زیست، خوراک و سوخت دریافت شده است. پیش از این در دی ماه ۱۳۸۵ علیمراد جعفری، نماینده وقت مردم گچساران و باشت در مجلس شورای اسلامی در مصاحبه‌ای گفته بود برای تامین آب این مجتمع مجوز استفاده از آب سد کوثر به میزان ۱۰ میلیون مترمکعب در سال و حفر ۵ حلقه چاه عمیق در نزدیکی سایت اخذ شده است.

همچنین تأمین آب پتروشیمی گچساران از این سد با لوله ۲۸ اینچی و به میزان ۱۷۶۰ مترمکعب در ساعت (حدوداً معادل ۱۴ میلیون مترمکعب در سال) و به طول ۲۷ کیلومتر اعلام شده است.

این در حالی است که مطالعه منابع آبی استان نشان می‌دهد به دلیل خشکسالی‌های چند سال اخیر، سطح آب مخزن سد کوثر در چند نوبت از جمله در مرداد سال گذشته به ۵۰ درصد کاهش یافته است؛ بنابراین گفته آرش مصلح، قائم مقام شرکت آب منطقه‌ای کهگیلویه و بویراحمد اولویت اصلی مدیریت آب سد کوثر، تامین آب آشامیدنی ۲ میلیون و ۵۰۰ هزار نفر از ساکنان استان کهگیلویه و بویراحمد و برخی استان‌های جنوبی است و نیازهای زیست محیطی، کشاورزی و صنعت در مراحل بعدی قرار دارد.

وضعیت آبی منطقه و موانع اجرایی شدن طرح

همچنین بررسی پهنه‌بندی خشکسالی استان کهگیلویه و بویراحمد طی ۱۰ سال گذشته نشان می‌دهد که محل تعریف شده برای احداث این پتروشیمی (فاصله ۷ کیلومتری شهرستان گچساران) در وضعیت خشکسالی به سر می‌برد و برای حفر چاه مناسب نیست به طوریکه طی چند سال اخیر سطح آب‌های زیرزمینی این استان افت کرده است.

از همین رو تامین آب پایدار این مجتمع برای حداقل ۲۵ سال، با ابهاماتی روبروست که لازم است مدیران صنعت پتروشیمی کشور، مدیران این مجتمع و همچنین سازمان محیط زیست به آن پاسخ دهند؛ اما آنچه واضح است، به دلیل پیشرفت بالای ۶۰ درصد این مجتمع، تکمیل آن در دستور کار وزارت نفت و شرکت ملی صنایع پتروشیمی قرار گرفته است، بنابراین ضروریست ضمن توقف یا جایگزینی سایر پتروشیمی‌های با مصرف آب بالا در مناطق دور از دریا، تدبیری برای تامین پایدار آب این مجتمع اندیشیده شود تا هم از ایجاد فاجعه زیست‌محیطی جلوگیری شود و هم برای فعالیت این مجتمع مشکلی پیش نیاید.

به عنوان مثال طبق آمار رسمی شرکت آب و فاضلاب استان کهگیلویه و بویراحمد، ظرفیت اسمی تصفیه‌خانه‌های فاضلاب این استان تا آبان سال گذشته حدود ۸۸ هزار مترمکعب در روز معادل بیش از ۳۲ میلیون مترمکعب در سال بوده است. از این رو پیشنهاد می‌شود شرکت پتروشیمی گچساران با استفاده از این ظرفیت و یا تکمیل طرح‌های در دست اجرای تصفیه فاضلاب این استان و استان‌های مجاور، بخشی از آب مورد نیازش را از این محل تامین کند.

۲-۳) پتروشیمی بروجن

هرچند موضوع احداث مجتمع پتروشیمی در شهرستان بروجن از ۲۵ سال پیش مطرح بوده است اما این پروژه مهرماه ۱۳۸۴ تصویب و ابلاغ شد و کلنگ احداث مجتمع پتروشیمی بروجن که قرار بود سال ۱۳۷۳ ساخته شود، ۱۲ سال بعد و در اسفند ۱۳۸۵ به زمین خورد.

مشخصات طرح

غلامحسین نجابت، مدیرعامل وقت شرکت ملی صنایع پتروشیمی در مراسم کلنگ‌زنی این مجتمع با اشاره به جبران تاخیر سال‌های گذشته با سرعت دادن به احداث مجتمع جدید، قول داد پروژه ظرف ۳ سال به بهره‌برداری برسد و از مردم استان خواست که با خرید سهام این مجتمع پتروشیمی، علاوه بر سرمایه‌گذاری در پروژه‌های بزرگ استانی از سود سرشار آن‌ها نیز بهره‌مند شوند. بنا به گفته مسئولان شرکت ملی پتروشیمی، هزینه احداث این طرح ۲۷۵ میلیون دلار و ۵۰ میلیارد تومان بوده است.

تامین مالی طرح

این مجتمع نه تنها تا سال ۸۹ به بهره‌برداری نرسید، بلکه پیشرفت فیزیکی محسوسی هم نداشت، اما با این حال در روند خصوصی‌سازی، فروردین ۱۳۹۰ به میزان ۲۰ درصد از سهام شرکت پتروشیمی بروجن، به ارزش ۴۶ میلیارد و ۳۱ میلیون و ۸۰۰ هزار ریال در فرابورس فروخته شد.

در مهرماه آن سال قرارداد تأمین فاینانس، انجام مهندسی تفضیلی، خرید و نصب تجهیزات، ساختمان و راه‌اندازی این پروژه به میزان ۳۴۹ میلیون یورو با کنسرسیومی چینی منعقد شده بود که تا ۲ سال، این تامین مالی متوقف بود. در واکنش به این اتفاقات، زنگنه وزیر نفت با تاکید بر تعیین تکلیف این پروژه، قول داد که تامین مالی پروژه پتروشیمی بروجن از طریق فاینانس خارجی پیگیری شود.

موانع اجرایی طرح

با این حال اما در بهمن ۱۳۹۳ مرضیه شاهدایی مدیر وقت طرح‌های شرکت ملی صنایع پتروشیمی، با اشاره به شرایط خاص منطقه دنا و صعب‌العبور بودن آن گفت که امکان رساندن خوراک به محل احداث طرح بروجن وجود ندارد و به همین دلیل این پروژه متوقف شده است.

۶ ماه پس از این اظهار نظر و در تیرماه ۱۳۹۷ محسن زراعی فر مدیرعامل پتروشیمی بروجن نیز با تاکید بر موانع پیش روی احداث این خط لوله به دلیل طولانی بودن و مسیر کوهستانی گفت: سهامداران این شرکت به دلیل آنکه از احداث خط لوله گچساران به بروجن اطمینان ندارند در تامین مالی پروژه تعلل می‌کنند، از این رو این طرح پیشرفت کمی تاکنون داشته است. این درحالی است که زراعی فر تنها چند ماه پس از اذعان به عدم پیشرفت پروژه، در اسفند ۱۳۹۴ در اظهار نظری عجیب گفته بود پروژه پتروشیمی بروجن تا خرداد ۹۷ به بهره‌برداری خواهد رسید.^{۱۱}

رسیدن زمان‌های ادعایی برای آغاز بهره‌برداری از طرح و عدم پیشرفت پروژه، واکنش مسئولان استانی را به همراه داشت؛ به طوریکه اقبال عباسی استاندار چهارمحال و بختیاری در نشست بررسی طرح پتروشیمی بروجن، گفت: اجرای طرح پتروشیمی بروجن مصوبه هیأت دولت را دارد و کسی حق مخالفت با اجرای این طرح را ندارد. این طرح جزو اولویت‌های امسال است و با توجه به اهمیت آن در منطقه و دارا بودن مصوبه‌های قانونی، ضروری است تا در اجرای آن تسریع شود.

^{۱۰} شانا؛ کدخبر: ۲۴۳۴۸۰

^{۱۱} ایران‌اکنونمیست؛ کدخبر: ۱۰۲۳۰۵

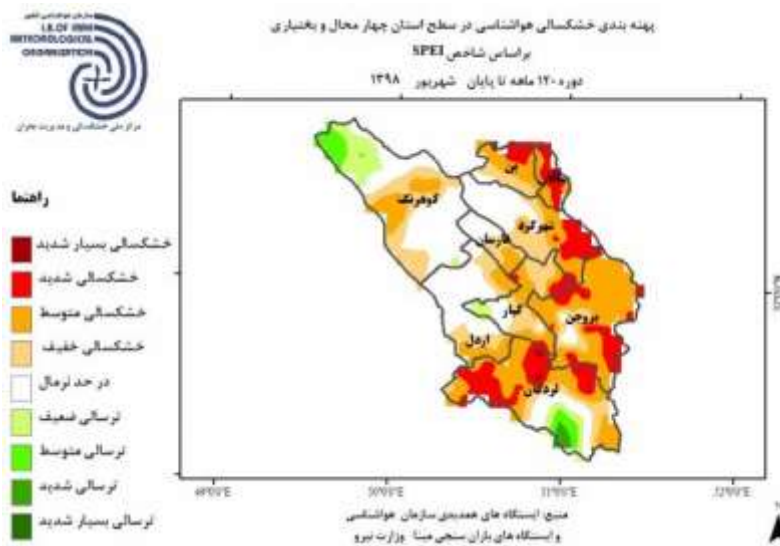
طبق آخرین آمار شرکت ملی صنایع پتروشیمی، پیشرفت این پروژه تا انتهای سال ۱۳۹۵ برابر ۵ درصد بوده است و در حال حاضر جز طرح‌های غیرفعال پتروشیمی کشور در سال ۹۸ دسته‌بندی شده است.

هر چند ادعا می‌شود که برای احداث این پروژه ۲ سال مطالعه کارشناسی شده بود، اما بررسی روند پروژه حاکی از آن است که این طرح بدون در نظر گرفتن اصولی مانند آمایش سرزمین، نزدیکی به منابع تامین خوراک و شرایط احداث خط لوله خوراک تعریف شده است و به همین دلیل نباید انتظار داشت که بخش خصوصی حاضر به سرمایه‌گذاری در چنین طرحی شود.

وضعیت آبی منطقه

علاوه بر افزایش هزینه‌های سرمایه‌گذاری به دلایل فوق، احداث این مجتمع در منطقه‌ای دور از دریا، باعث ایجاد ابهام در تامین پایدار آب پتروشیمی نیز شده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد این طرح پتروشیمی با ظرفیت تولید ۳۰۰ هزار تن پلی‌اتیلن در سال به طور متوسط به ۳ میلیون مترمکعب آب نیاز دارد.

این در حالی است که بررسی وضعیت خشکسالی این استان در ۱۰ سال نشان می‌دهد اکثر مناطق این استان در وضعیت خشکسالی قرار دارند؛ به طوریکه همین مسئله باعث شده بود ۲۸۵ واحد صنعتی این استان در نیمه نخست سال گذشته با بحران کم آبی مواجه شوند. آب بخش صنعتی این استان عمدتاً از طریق ۲۷ چاه عمیق حفرشده در نواحی مختلف تامین می‌شود که در پایان سال گذشته با کمبود ۱۰۵ لیتر آب در ثانیه (معادل ۸۰ درصد نیاز صنعت این استان به آب) مواجه بوده است.

همچنین افت شدید منابع آبی و بحران کم آبی بروجن در سال گذشته سبب شده بود مجتمع صنعتی فولاد سفیددشت این شهرستان که از سد چغاخور برای تامین آب استفاده می‌کرد، نیمه‌فعال شود. در پی این اتفاقات مدیران این مجتمع برای حل مشکل کم آبی، با انعقاد قراردادی با وزارت نیرو به خرید خط اشتراک پساب شهر بروجن به ارزش ۴۲۰ میلیارد ریال و به مدت ۲۵ سال اقدام کردند.

۲-۴) پتروشیمی دهدشت

با مطرح شدن موضوع احداث خط لوله اتیلن غرب، شروع عملیات اجرایی طرح‌های تعریف شده در این مسیر نیز آغاز شد. در شهریور ۱۳۸۴، محمد صادق آل یاسین، مدیرعامل وقت شرکت پتروشیمی باختر اعلام کرد که مطابق اعلام مدیریت برنامه‌ریزی شرکت ملی صنایع پتروشیمی، قرار است مجتمع پتروشیمی دهدشت با ظرفیت تولید ۵۰ هزار تن اتیلن پروپیلن دی‌مونومر (EPDM) طراحی شود.

مشخصات طرح

این طرح با اینکه توسط هیئت دولت تصویب شده بود، اما به دلیل فاصله ۳۵۰ کیلومتری این استان تا خط لوله اتیلن غرب و قرار داشتن در ارتفاع ۳ هزار و ۷۰۰ متری، امکان کشیدن لوله در این فاصله و ارتفاع وجود نداشت که به همین سبب اجرای این طرح برای سال‌ها به تاخیر افتاد.

سرانجام این پروژه ۴۰۰ میلیون دلاری با تغییر در طراحی و با ظرفیت تولید ۳۰۰ هزار تن پلی‌اتیلن سنگین در فروردین ۱۳۸۶ کلنگ‌زنی شد و انتظار می‌رفت ضمن بهره‌برداری تا سال ۱۳۸۹، سالانه ۱۰۰ میلیون دلار سودآوری داشته باشد. اما با گذشت سال‌ها از کلنگ‌زنی، اقدامی در زمینه شروع و اجرایی کردن آن از سوی مدیران و مسئولان اجرایی استان کهگیلویه و بویراحمد انجام نشد و طی این سال‌ها جز مطالعات ژئوتکنیکی، پذیره‌نویسی، افتتاح دفتر و از این قبیل فعالیت‌ها پیشرفتی در پروژه مشاهده نشد.

روند اجرایی طرح

در آذر ۱۳۹۲ به دلیل عدم بازبینی و برآورد میزان سرمایه گذاری مورد نیاز، عدم حصول نتیجه از پیگیری‌های انجام شده به منظور تامین منابع مالی، عدم گشایش اعتبار اسنادی ارزی و عملیاتی شدن قرارداد EPCC و عدم پیشرفت فیزیکی طرح متناسب با پیش‌بینی‌های اولیه، نماد این پتروشیمی در فرابورس متوقف شد.

در خرداد ۱۳۹۱ نیز اعلام شده بود که ۱۹,۸۷ درصد سهام شرکت پتروشیمی دهدشت بابت رد دیون دولت به بانک صادرات از طریق فرابورس به صورت نقد و اقساط عرضه خواهد شد که این موضوع به دلیل وجود برخی موانع مانند توقف نماد به سال ۱۳۹۵ موکول شد.

در مهر ۱۳۹۴ مدیرعامل صنایع پتروشیمی کشور، مدیران پتروشیمی دهدشت، استاندار و نمایندگان استان کهگیلویه و بویراحمد در مجلس طی جلسه‌ای قول تسریع در ساخت پتروشیمی را دادند. همچنین در شهریور ۱۳۹۵ نیز اعلام شد که ۱۰۰ میلیون یورو برای توسعه پتروشیمی دهدشت اختصاص داده شده است. علاوه بر

این، بیژن زنگنه وزیر نفت نیز در بهمن ۱۳۹۶ در دیدار با نماینده ولی فقیه در کهگیلویه و بویراحمد از اختصاص ۱ میلیارد دلار برای ساخت پتروشیمی دهدشت خبرداد و اعلام کرد که به زودی خوراک آن تأمین می‌شود.

تأمین مالی طرح

در شهریور ۱۳۹۶ محمد شریعتمداری، وزیر وقت صمت با اشاره به مذاکرات انجام شده با مدیرعامل بانک سپه به عنوان بانک عامل، گفت: این بانک متعهد شده که اعتبار طرح پتروشیمی دهدشت را در بخش ریالی به صورت ۱۰۰ درصد تأمین کند و منابع ارزی این طرح هم با هماهنگی نماینده مردم دهدشت در مجلس شورای اسلامی از محل صندوق توسعه ملی تأمین خواهد شد.

در آخرین اظهار نظر مدیران شرکت گروه پتروشیمی سرمایه‌گذاری ایرانیان در مردادماه سال جاری، اعلام شد که با توجه به موافقت اولیه تأمین مالی طرح از صندوق توسعه ملی اخذ و مشخص شدن بانک عامل، انتظار می‌رود تا سه ماه آینده بخش عملیاتی این طرح وارد اجرا شود.

تأمین آب و موانع اجرایی طرح

طرح پتروشیمی دهدشت با پیشرفت فیزیکی کمتر از ۵ درصد در حال حاضر جز ۱۷ طرح غیرفعال اعلامی از سوی شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران قرار دارد. طبق آخرین اطلاعات و صورت‌های مالی ۱۲ ماهه منتهی به اسفند ۱۳۹۷، هزینه‌های انجام‌شده جهت ساخت طرح پلی اتیلن سنگین شامل دانش فنی و عملیات اجرایی مبلغ ۵۷۷ میلیارد ریال بوده است.^{۱۲}

بررسی‌ها نشان می‌دهد یک واحد پلی‌اتیلن با ظرفیتی مشابه پتروشیمی دهدشت به سالانه بیش از ۳ میلیون مترمکعب آب نیاز دارد. منبع تأمین آب مورد نیاز این پتروشیمی رودخانه مارون اعلام شده است.

این رودخانه از رشته کوه‌های زاگرس سرچشمه می‌گیرد و با عبور از بهبهان، در استان خوزستان جریان می‌یابد و به تالاب شادگان و در فصل‌های پرآب، به خلیج فارس می‌ریزد. این رودخانه همواره نقش مهمی در کشاورزی استان خوزستان داشته است اما در سال‌های اخیر و در پی کمبود آب، کشاورزی و اقتصاد خانواده‌های روستایی را با مشکل روبرو کرده است.

^{۱۲} سامانه اطلاع‌رسانی کدال؛ نماد شدهشت

این وضعیت به گونه‌ای است که هوشنگ حسونی‌زاده معاون مطالعات پایه سازمان آب و برق خوزستان در گفتگویی با ابراز نگرانی از وضعیت رودخانه مارون گفت وضعیت این رودخانه خوب نیست و باید جهت هرگونه مصرف از این رودخانه احتیاط کرد.

از طرف دیگر اطلاعات سد مارون نیز نشان می‌دهد که این سد ظرفیت آب قابل تنظیم سالانه ۹۰۰ میلیون مترمکعب را دارد که همه این میزان آب باید جهت مصارف کشاورزی استفاده شود.

اطلاعات سد مارون

موقعیت

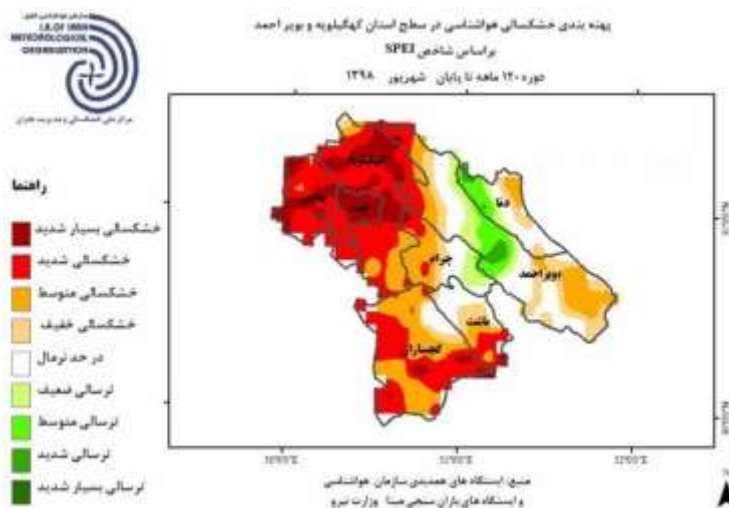
استان	خوزستان	نزدیکترین شهر	بهبهان	طول جغرافیایی	50.35417
مختل سد	19 کیلومتری شمال شرقی بهبهان	عرض جغرافیایی	30.71556		

اهداف

هدف طرح	تامین آب کشاورزی، تولید برق و کنترل سیلاب				
آب قابل تنظیم	900 میلیون متر مکعب در سال	شرب		کشاورزی	900
سطح زیر کشت	53000 هکتار	توسعه	41000	بهبهان	12000
ظرفیت نیروگاه	150 مگا وات				
تولید برق سالیانه	385 کیگا وات ساعت				

مآخذ: مدیریت منابع آب ایران

همچنین بررسی پهنه خشک‌سالی استان کهگیلویه و بویراحمد نیز نشان می‌دهد که شهر دهدشت (مرکز شهرستان کهگیلویه) طی ۱۰ سال اخیر همواره در وضعیت خشک‌سالی شدید و بسیار شدید بوده‌است.

تعریف این پتروشیمی در منطقه‌ای دور از منابع تامین ارزان و پایدار آب، به عنوان مانع اصلی پیشرفت این پروژه شناخته می‌شود. این مانع همچنان که در حال حاضر سبب عدم رغبت بخش خصوصی و سرمایه‌گذاری در این پروژه شده است، پیش‌بینی می‌شود حتی در زمان بهره‌برداری نیز مشکلاتی برای این مجتمع از جمله تعطیلی و فعالیت با ظرفیتی کمتر از ظرفیت تعریف شده به همراه داشته باشد.

۵-۲) پتروشیمی ممسنی

با مطرح شدن موضوع احداث خط لوله اتیلن غرب، شروع عملیات اجرایی طرح‌های تعریف‌شده در این مسیر نیز آغاز شد. ساخت طرح پلی‌اتیلن سنگین ممسنی در دی‌ماه ۱۳۸۶ در شهرستان ممسنی آغاز گردید و انتظار می‌رفت این پروژه در سال ۱۳۹۰ به بهره‌برداری برسد.

مشخصات طرح و اقدامات انجام‌شده

قرار بود با بهره‌برداری از این طرح ۳۲۱ میلیون دلاری، سالانه ۳۰۰ هزار تن پلی‌اتیلن سنگین تولید شود که در تهیه لوله و بطری، ظروف، فیلم، لوازم خانگی و قطعات صنعتی، لوله‌های فاضلاب و ساک‌های دستی کاربرد دارد. خوراک مورد نیاز این مجتمع به میزان سالانه ۳۰۵ هزار تن اتیلن مورد نیاز این طرح از خط لوله اتیلن غرب از طریق پتروشیمی گچساران به عنوان خوراک اولیه و ۷ هزار تن ۱-بوتن لازم از سایر طرح‌های پتروشیمی تامین می‌شود.

۲ سال پس از کلنگ‌زنی پتروشیمی ممسنی قرارداد خرید دانش فنی این مجتمع با شرکت آلمانی بازل در خرداد ۱۳۸۸ منعقد شد؛ اما تا طی ۱۰ سال پس از آن، این پروژه بدون پیشرفت فیزیکی قابل قبولی رها شده و در حال حاضر جز طرح‌های غیرفعال صنعت پتروشیمی ایران قرار دارد.

طبق آخرین اطلاعات و صورت‌های مالی ۱۲ ماهه منتهی به اسفند ۱۳۹۷، هزینه‌های انجام‌شده جهت ساخت طرح پلی‌اتیلن سنگین ممسنی شامل دانش فنی طرح و دارایی‌های در جریان تکمیل، مبلغ ۲۱۵ میلیارد ریال بوده است.^{۱۳}

موانع اجرایی طرح

بررسی مشخصات طرح پلی‌اتیلن سنگین ممسنی نشان می‌دهد این مجتمع به سالانه بیش از ۳ میلیون مترمکعب آب نیاز دارد. جدول زیر مشخصات خوراک و سرویس‌های موردنیاز این طرح را نشان می‌دهد:

^{۱۳} سامانه اطلاع‌رسانی کدال؛ نماد ممسنی

ردیف	ماده اولیه	حجم مصرفی	واحد اندازه گیری	منبع تامین و انتقال
1	اتیلن	305000	تن	پتروشیمی گچساران و باخط لوله اتیلن غرب
2	یونان 1	5000	تن	حمل یا کامیون

سرویس های جانبی طرح

آب بدون املاح	آب خالص	هوای فیلتر شده	انرژی	گاز طبیعی	بهره	برق
M ³ /hr	M ³ /hr	NM ³ /hr	NM ³ /hr	NM ³ /hr	TON/yr	MWH
35	350	700	700-2300	14250	50	40-35

منبع تامین آب این مجتمع از طریق حفر چاه در نظر گرفته شده بود که به گفته رهام پیکری فرماندار وقت ممسنی، چاهی برای تامین آب این پروژه حفر شد اما به دلیل اینکه بافت چاه آهکی و مناسب آب آشامیدنی بود، با توجه به نیاز شدید شهرستان ممسنی به آب، ترجیح بر این شد که این چاه برای آب آشامیدنی استفاده شود.

در خرداد سال جاری داوود ایوبی فرماندار ممسنی با اشاره به آب بردن پتروشیمی ممسنی و نبود آب کافی در منطقه، استفاده از تصفیه پساب برای تامین آب این مجتمع را مطرح کرد و گفت که طرح استفاده از آب فاضلاب با ۴۰ میلیارد تومان هزینه، آماده بهره‌برداری است.

همچنین برای تامین گاز این مجموعه نیز باید خط گاز از شهر خومه‌زار، ماهور میلانی یا بیدبلند ممسنی به سمت پتروشیمی کشیده شود تا این مجموعه بتواند عملیات اجرایی خود آغاز کند؛ که در حال حاضر تامین گاز این مجموعه نیز با ابهاماتی روبرو است. لازم به ذکر است که در طرح توجیهی اولیه پروژه، تأمین گاز این پروژه از طریق خط لوله ۵۶ اینچی ایستگاه وحدت نورآباد پیش‌بینی شده بود.

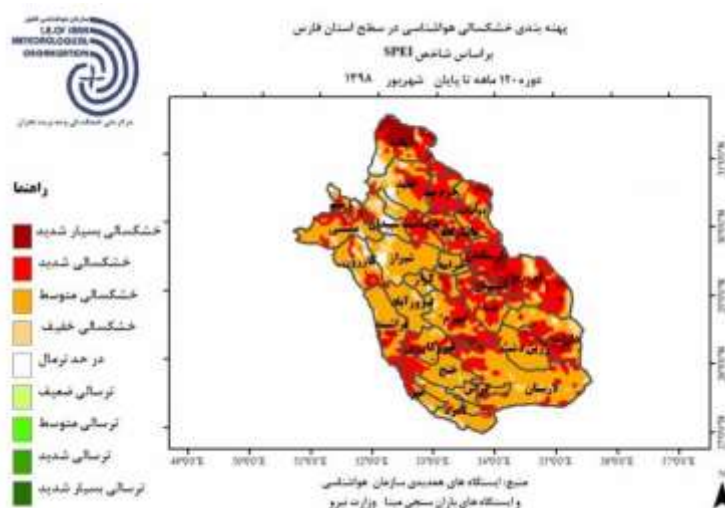
عدم تامین آب و گاز این مجتمع سبب شد که بارها مسئولان محلی به این مسئله اشاره کنند و خود درخواست انتقال این پتروشیمی به مکانی مناسب‌تر را داشته باشند؛ به طوریکه داوود ایوبی، فرماندار ممسنی اجرای طرح پتروشیمی به دلیل مشکلات مربوط به تامین آب را کاری صحیح نمی‌داند. همچنین رهام پیکری فرماندار سابق ممسنی نیز در گفتگویی با تأکید بر جابه‌جایی محل احداث پروژه، عدم تامین آب را مشکل اصلی پیش‌روی این پتروشیمی معرفی کرد.

همچنین محمد حسین مبشری رئیس وقت اداره امور اقتصادی و دارایی استان فارس طی سخنانی با اشاره به شرایط خشک‌سالی استان فارس و آسیب‌دیدگی منابع آب این استان، طرح‌های پتروشیمی تعریف‌شده را فاقد

توجه فنی و اقتصادی دانسته است. به گفته وی تامین خوراک، ایجاد راه دسترسی، شرایط حمل و نقل و انتقال تولیدات و از همه مهم‌تر تامین منابع آب از جمله تنگناهای طرح‌های پتروشیمی خط اتیلن در استان فارس است به طوری که این موانع سبب شده است طرح‌های پتروشیمی این استان در حد یک تابلو باقی بمانند.

وضعیت آبی منطقه

بررسی پهنه خشک‌سالی استان فارس نشان می‌دهد که شهر ممسنی طی ۱۰ سال اخیر همواره در وضعیت خشک‌سالی متوسط و شدید بوده است.

همانگونه که اشاره شد، تعریف این پتروشیمی در منطقه‌ای دور از منابع تامین ارزان و پایدار آب، به گفته کارشناسان و مدیران استانی به عنوان مانع اصلی پیشرفت پروژه شناخته می‌شود. این مانع همچنان که در حال حاضر سبب عدم رغبت بخش خصوصی و سرمایه‌گذاری در پروژه شده است، حتی در زمان بهره‌برداری نیز مشکلاتی برای این مجتمع از جمله تعطیلی و فعالیت با ظرفیتی کمتر از ظرفیت تعریف شده به همراه خواهد داشت.

۲-۶) پتروشیمی کازرون

طرح پتروشیمی کازرون مصوبه فروردین ۱۳۸۶ هیئت دولت بود. در ابتدا قرار بود این طرح جزئی از خط لوله اتیلن مرکز باشد که به دلیل فاصله زیاد محل احداث این پتروشیمی با خط لوله اتیلن مرکز، مصوب شد برای تامین خوراک آن از خط لوله اتیلن غرب استفاده شود.

مشخصات طرح

عملیات اجرایی مجتمع پتروشیمی کازرون همزمان با سفر استانی هیئت دولت وقت به استان فارس در اردیبهشت ۱۳۸۸ و با حضور مقام‌های محلی و مدیران صنعت پتروشیمی آغاز شد.

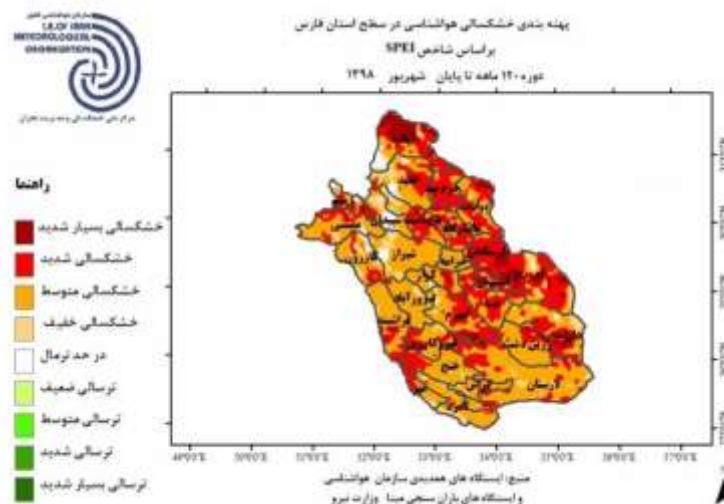

طرح پلی‌اتیلن سنگین/سبک خطی پتروشیمی کازرون			
مجری طرح	شرکت پتروشیمی کازرون		
محل احداث	۳۵ کیلومتری محور شهرستان کازرون به فرانسه		
مساحت زمین	۵۶ هکتار با قابلیت کشت‌وکار تا ۱۲۰ هکتار		
تاریخ پذیرش فنی	اسفند ماه ۱۳۸۶ تا فروردین ماه ۱۳۸۷		
شماره و تاریخ تصویب و ابلاغ طرح و مرجع تصویب	شماره ۵۸۰/۱۳۲ هیأت وزیران به شماره ۳۷۱۹۲/۱۸۸۰۰		
تاریخ ثبت شرکت	۱۳۸۷/۱۸		
برآورد سرمایه گذاری طرح	ارزی	۲۷۲ میلیون یورو	
	ریالی	۲۸۱۷ میلیارد ریال	
	برخ نسبی	۳۹,۷۲۰ ریالی	
	کل	۱۲,۷۱۶ میلیارد ریال	
محصولات تولیدی	پلی اتیلن سنگین ۱۷۵ هزار تن در سال		
	پلی اتیلن سبک خطی ۱۲۵ هزار تن در سال		
خوراک طرح	انبار	میزان: ۲۶۰ هزار تن در سال محل تأمین: مجتمع پتروشیمی کازرون	
	پاکن	میزان: ۲۶ هزار تن در سال محل تأمین: مجتمع های پتروشیمی	
	همپوزن	میزان: ۳۲۶,۶ تن در سال	
	پستال	میزان: ۲۲۶۶ تن در سال	
	تری	میزان: ۱۶۵۰۰۰ تنگوات ساعت در سال محل تأمین: نیروگاه سنگل ترکی کازرون یا تولید در مجتمع	
	اب خاوی	میزان: ۲۶ میلیون متر مکعب در سال منبع ترکیبی با پستال فاضلاب شهری کازرون	
	گاز طبیعی	میزان: ۶۰ میلیون متر مکعب در سال	
	محل تأمین	خط لوله سراسری	
	تعداد افراد شاغل در زمان بهره برداری	۲۲۰ نفر در زمان بهره برداری بطور مستقیم و ۲۵۰ نفر غیر مستقیم جهت امور تعمیرات و نگهداری و سرویس های جانبی از طریق شرکت های پیمانکاری	

مأخذ: شرکت پتروشیمی کازرون

وضعیت آبی منطقه

بررسی این پتروشیمی نشان می‌دهد که آب مورد نیاز این واحد در صورت بهره‌برداری بیش از ۴,۵ میلیون مترمکعب در سال است. لذا احداث این دو پتروشیمی در منطقه کازرون که در سال‌های اخیر با بحران خشکسالی روبرو بوده است، عملاً اقدامی غیر ممکن است.

منبع تامین آب مجتمع پتروشیمی کازرون سد نرگسی یا پسماند فاضلاب شهری کازرون در نظر گرفته شده است. ساخت سد نرگسی کازرون در تیرماه سال ۸۹ آغاز شد و تا کنون ۱۱۰ میلیارد تومان برای آن هزینه شده اما به دلیل محدودیت‌های اعتباری، پیشرفت قابل توجهی نداشته است. بررسی‌ها نشان می‌دهد این سد در حال حاضر ۵۵ درصد پیشرفت فیزیکی دارد و نیازمند تامین ۲۰۰ میلیارد تومان اعتبار است که پیش‌بینی می‌شود در صورت تأمین این میزان اعتبار، ساخت این سد تا ۲ سال آینده به اتمام برسد.

ابهامات در تامین آب پایدار این مجتمع سبب شده است که پس از گذشت بیش از ۱۰ سال از آغاز کلنگ‌زنی این پروژه‌ها، درصد پیشرفت فیزیکی پتروشیمی کازرون کمتر از ۲ درصد باشد.

همین مسئله سبب شده است که این طرح در حال حاضر جزو طرح‌های غیرفعال پتروشیمی ایران قرار گیرد.

طبق آخرین اطلاعات و صورت‌های مالی ۱۲ ماهه منتهی به اسفند ۱۳۹۷، هزینه‌های انجام‌شده جهت ساخت طرح پلی‌اتیلن سنگین/ سبک خطی کازرون، مبلغ ۱۲۴ میلیارد ریال بوده است.^{۱۴}

به گفته مدیران ارشد صنعت نفت و پتروشیمی کشور، تعریف این پتروشیمی‌ها در منطقه‌ای دور از منابع تامین ارزان و پایدار آب، به عنوان مانع اصلی پیشرفت این پروژه‌ها شناخته می‌شود. این مانع همچنان که در حال حاضر سبب عدم رغبت بخش خصوصی و سرمایه‌گذاری در این پروژه شده است، حتی در زمان بهره‌برداری نیز مشکلاتی برای این مجتمع به همراه خواهد داشت.

^{۱۴} سامانه اطلاع‌رسانی کدال؛ نماد کازرو

۳) طرح‌های خط لوله اتیلن مرکز

۳-۱) خط لوله اتیلن مرکز

اجرای طرح‌های پتروشیمی خط اتیلن مرکز به شکل یک بسته کامل به شرح زیر تعریف شده است:

۱. استحصال اتان از پالایشگاه پارسیان در شهرستان مَهر

۲. خط انتقال اتان از پالایشگاه پارسیان تا پتروشیمی فیروزآباد

۳. اجرای طرح اُلفین فیروزآباد به عنوان تأمین کننده مواد اولیه سایر پتروشیمی‌ها

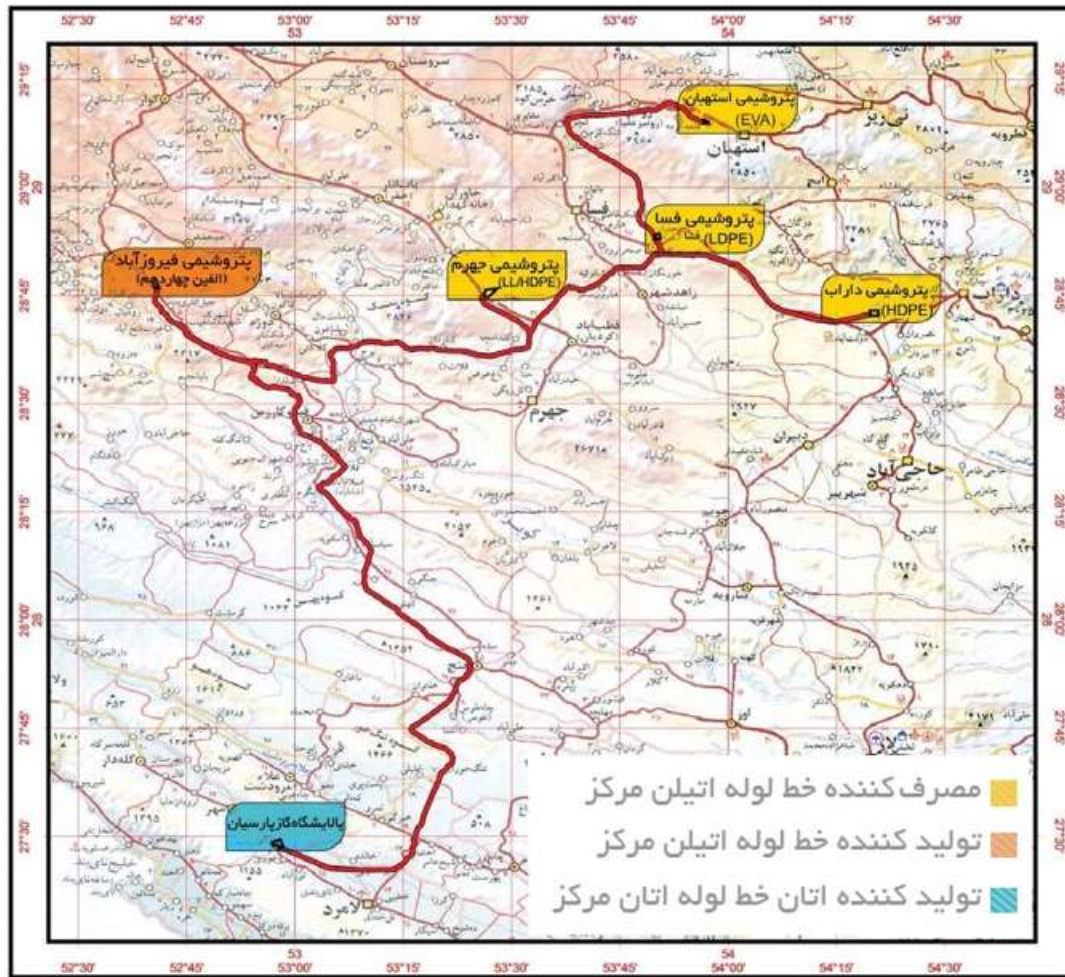
۴. خط انتقال اتیلن از فیروزآباد تا شهرستان‌های جهرم، فسا، داراب و استهبان

۵. اجرای ۴ طرح پتروشیمی جهرم، فسا، داراب و استهبان

در واقع ضروری است که این طرح‌ها به شکل یک زنجیره کامل اجرا شود؛ چرا که بدون اجرای هر کدام از این حلقه‌های زنجیره، اجرای سایر موارد با مشکل مواجه می‌شود. لازم به ذکر است که پیشرفت فیزیکی این خط لوله تا ابتدای سال جاری حدود ۳۰ درصد بوده است.

نقشه زیر مسیر خط لوله اتیلن مرکز و موقعیت پتروشیمی‌های این منطقه را نشان می‌دهد:

مسیر خط لوله اتیلن مرکز

بر اساس اتان قابل استحصال از گازهای پالایشگاه پارسسیان ۱ و ۲ در سفر استانی دولت دهم به استان فارس طرح احداث ۶ واحد پتروشیمی در شهرهای فیروزآباد، فراشبند، کازرون، جهرم، فسا و داراب تصویب شد. از این طرح‌ها، مقرر شد خوراک پتروشیمی کازرون به دلیل نزدیکی به شبکه خط لوله اتیلن غرب، از این خط تأمین شود و برای تبدیل اتان تولیدی در پالایشگاه پارسسیان به اتیلن، واحد کراکر در شهر فیروزآباد احداث شود تا خوراک واحدهای پایین دستی در شهرهای فراشبند، جهرم، فسا و داراب اتیلن تولیدی تأمین شود.

خط لوله اتیلن مرکزی قرار است در دو بخش کلی شامل خط لوله انتقال گاز اتان از پالایشگاه گاز پارسسیان به مجتمع پتروشیمی فیروزآباد به طول ۲۴۰ کیلومتر و خط لوله انتقال گاز اتیلن از مجتمع پتروشیمی فیروزآباد به مجتمع های پتروشیمی جهرم، داراب، فسا و استهبان به طول ۳۱۰ کیلومتر احداث شود که سرمایه گذاری ساخت این خط لوله ۲۸۵ میلیون دلار برآورد شده است.

در دی ماه ۱۳۸۶، غلامحسین نجابت، مدیرعامل وقت شرکت ملی صنایع پتروشیمی با اشاره به طرح احداث ۸ پتروشیمی در فارس عنوان کرد که قرار است پتروشیمی‌های فیروزآباد، جهرم، داراب، فسا و فراشبند در مسیر خط اتیلن مرکزی و پتروشیمی‌های ممسنی و کازرون در منطقه دنا و در خط لوله اتیلن غرب احداث شوند.

وی افزود که مبلغ سرمایه‌گذاری برای این ۸ طرح حدود ۶ میلیارد دلار و مالکیت این واحدها به صورت ۲۰ درصد شرکت ملی صنایع پتروشیمی، ۴۰ درصد شرکتهای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و ۴۰ درصد پذیره نویسی از مردم خواهد بود.^{۱۵}

^{۱۵} شانا؛ کدخبر: ۱۲۴۳۴۳

۳-۲) الفین فیروزآباد

پتروشیمی فیروزآباد فارس (الفین چهاردهم) که قرار بود عهده‌دار تبدیل اتان پالایشگاه گاز پارسیان به گاز اتیلن به عنوان خوراک سایر پتروشیمی‌های استان باشد، پس از گذشت ۱۰ سال و با پیشرفتی کمتر از ۱۳ درصد، عملاً به یکی از طرح‌های غیرفعال پتروشیمی کشور تبدیل شده است.

مشخصات طرح

مشخصات این پتروشیمی در جدول زیر نشان داده شده است:

نام طرح	تصویب احداث	شروع عملیات اجرایی	پیش‌بینی طول بازه احداث	زمان بهره‌برداری (با تاخیر)	خوراک/ظرفیت هزارتن درسال	محصولات/ظرفیت هزارتن درسال	پیشرفت (تا سال ۹۷)
پتروشیمی فیروزآباد (الفین ۱۴)	۱۳۸۶	۱۳۸۸	-	۱۳۹۹	اتان / ۱۳۰۰	اتیلن / ۱۰۰۰ برش‌های C3+ / ۹۰	۱۲٫۸ درصد
شرکت مجری	شرکت پتروشیمی فیروزآباد (سهامی خاص)						
مکان احداث	کیلومتر ۱۲ جاده فیروزآباد- قیر در منطقه جابدشت						
مالکیت	شرکت ملی صنایع پتروشیمی ۱۳ درصد، پتروشیمی جهرم ۲۷ درصد، پتروشیمی قسا ۳۰ درصد، پتروشیمی داراب ۳۰ درصد						

موضوع صدور مجوز احداث پتروشیمی در استان فارس در سال ۱۳۸۶ توسط هیأت وزیران و با هدف توسعه صنعتی استان فارس و با تعهد تأمین خوراک از خط اتیلن مرکز در شهرهای فیروزآباد، فسا، جهرم، داراب و استهبان و مشارکت بخش خصوصی مورد تأیید قرار گرفت.

پس از تصویب این طرح، شرکت ملی صنایع پتروشیمی در سال ۱۳۸۸ موضوع تغییر محل احداث الفین ۱۴ از بندر عسلویه به فیروزآباد و تغییر نام الفین چهاردهم به پتروشیمی فیروزآباد و اختصاص اتان تولیدی پالایشگاه گاز پارسیان ۱ و ۲ به پتروشیمی فیروزآباد را مصوب کرد.

موانع اجرایی طرح

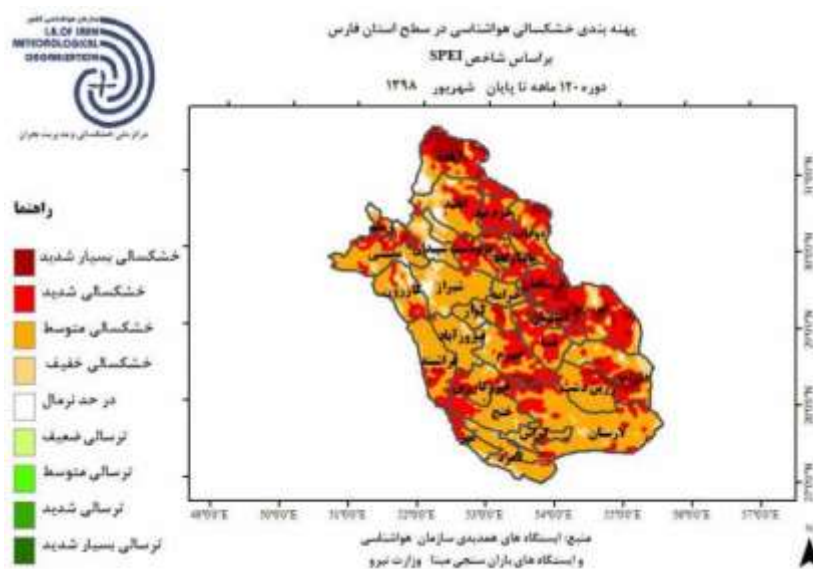
یکی از مشکلات اصلی پتروشیمی فیروزآباد و سایر پتروشیمی‌های استان فارس، پراکنده بودن این پتروشیمی‌ها بود که سبب شده احداث این مجتمع‌ها از نظر اقتصادی به صرفه نباشد.

به عنوان تنها یکی از هزینه‌های جانبی ایجاد شده، می‌توان به احداث خط لوله اتیلن مرکز اشاره کرد. طول خط لوله انتقال گاز اتان از پالایشگاه گاز پارسیان به مجتمع پتروشیمی فیروزآباد ۲۴۰ کیلومتر و طول خط لوله انتقال گاز اتیلن از مجتمع پتروشیمی فیروزآباد به مجتمع های پتروشیمی جهرم، داراب، فسا و استهبان ۳۱۰ کیلومتر است که سرمایه گذاری ساخت این خط لوله ۲۸۵ میلیون دلار برآورد شده است.

بر اساس یک برآورد دیگر، هزینه انتقال خوراک از عسلویه یا پارسیان به فیروزآباد، حدود ۱۰۰۰ میلیارد تومان بوده است که این مسئله باعث شده است که سرمایه‌گذاران این طرح‌ها رغبتی به تکمیل پروژه‌ها نداشته باشند.^{۱۶}

وضعیت آبی منطقه

شهرستان فیروزآباد از جمله شهرهایی است که در چند سال اخیر با بحران بی‌آبی و خشکسالی روبرو بوده است. نقشه‌های پهنه‌بندی مرکز ملی خشکسالی و مدیریت بحران کشور نشان می‌دهد این منطقه در ۱۰ سال گذشته جز مناطق با خشکسالی متوسط و شدید بوده است. جزئیات این موضوع در نقشه زیر مشاهده می‌شود:

همچنین بررسی‌های کارشناسی نشان می‌دهد این منطقه، به دلیل کاهش نزولات جوی و وقوع دوره‌های مختلف خشکسالی در سال‌های اخیر، مستعد وقوع خشکسالی در آینده‌ای نه چندان دور است^{۱۷} به طوری که در حال حاضر نیز، باعث از بین رفتن کشاورزی و دامداری برخی مناطق در این شهرستان شده است.

^{۱۶} خانه ملت؛ کدخبر: ۳۳۹۳۷۶

^{۱۷} بهادری، نجمه؛ غلامرضا زهتابیان و حسن خسروی، ۱۳۹۷، پایش روند خشکسالی با استفاده از شاخص باران استاندارد شده (مطالعه موردی: در ایستگاه فیروز آباد)، کنفرانس بین‌المللی جامعه و محیط زیست، تهران، دانشگاه تهران

جمعیت شهرستان فیروزآباد بر طبق سرشماری سال ۱۳۹۵ حدوداً برابر ۱۲۱ هزار نفر بوده است که بر اساس سرانه میانگین مصرف آب در کشور (۲۲۰ لیتر در هر شبانه روز)، جهت تامین آب شرب این شهرستان سالیانه حدوداً به ۱۰ میلیون متر مکعب آب نیاز است. در حال حاضر آب شهری مورد نیاز از محل ۸ چاه حفر شده در شهرستان‌های فیروزآباد و میمند تامین می‌شود.

تامین آب طرح

بررسی‌ها نشان می‌دهد تعریف طرح پتروشیمی آلفین چهاردهم در این منطقه با وجود خشکسالی و بحران آب از لحاظ کارشناسی توجیه‌پذیر نیست. پتروشیمی‌های آلفین در ظرفیت پتروشیمی فیروزآباد حدوداً به ۴۰۰ لیتر در ثانیه آب نیاز دارند. به عبارت دیگر مجتمع پتروشیمی فیروزآباد پس از بهره‌برداری به سالیانه ۱۲,۵ میلیون متر مکعب آب احتیاج دارد که این میزان ۲۵ درصد بیش از مصرف آب شرب این شهرستان است. هرچند احمدرضا قهرمانی معاونت فنی پتروشیمی فیروزآباد، میزان آب مصرفی این پتروشیمی را ۶ میلیون متر مکعب عنوان کرده است که این میزان هم برابر ۶۰ درصد آب شرب مصرفی است.

در شهریورماه سال جاری، عملیات اجرایی انتقال آب سد تنگاب به فیروزآباد آغاز شده است و پیش‌بینی می‌شود فاز اول طرح تا پایان امسال به بهره‌برداری برسد و فاز دوم با پایان یافتن فاز نخست، شروع شود.

طبق گفته افرسیاب خوشاب، نماینده مجری شبکه آبیاری تنگاب انتظار می‌رود با اجرای کامل این طرح سالیانه حدود ۱۰۰ میلیون متر مکعب آب وارد دشت فیروزآباد شود، که تاثیر مناسبی در کاهش مصرف آب‌های زیرزمینی و همچنین تقویت منابع آب و توسعه کشاورزی دارد. همچنین مصارف صنعتی و شرب در این طرح حدود ۲۰ میلیون متر مکعب در نظر گرفته شده است.

هرچند به نظر می‌رسد که در چند سال ابتدایی شروع بهره‌برداری، می‌توان آب مورد نیاز پتروشیمی فیروزآباد را از سد تنگاب این شهرستان تامین کرد؛ اما باید در نظر گرفت که طرح‌های پتروشیمی نیاز به تامین آب پایدار حداقل به مدت ۲۵ سال دارند و همانطور که اشاره شد، دشت فیروزآباد از مناطق در معرض خشکسالی در چند سال آینده بود و ضروری است که در تخصیص آب سد تنگاب، اولویت مصرف شرب، دامداری و کشاورزی در نظر گرفته شود.

روند اجرایی طرح

در شهریور ماه ۱۳۹۶، همزمان با شدت گرفتن موضوع تامین آب طرح‌های صنعتی به ویژه پروژه‌های پتروشیمی، سهامداران طرح پتروشیمی اتیلن فیروزآباد با انجام مطالعاتی به این جمع‌بندی رسیدند که برای بالا

رفتن ضریب تولید و بهره برداری اقتصادی طرح، آن را از فیروزآباد به سواحل خلیج فارس در عسلویه منتقل کنند.

بر این اساس مجریان طرح آلفین چهاردهم با تشریح دلایلی همچون کمبود آب در فیروزآباد و اولویت مصارف شرب و کشاورزی نسبت به مصارف صنعتی، دسترسی به منابع خوراک متعدد برای تامین مطمئن و پایدار خوراک در عسلویه، دسترسی به مبادی صادراتی در عسلویه برای صادرات اتیلن (با توجه به پیشرفت نکردن طرح‌های مصرف کننده اتیلن در شهرهای داراب، فسا، جهرم و استهبان)، کاهش هزینه سرمایه گذاری و بهره برداری در عسلویه تقاضای انتقال طرح به عسلویه را مطرح کرده‌اند.

جواد کمری، مدیرعامل پتروشیمی فیروزآباد هم در گفت‌وگویی با تأیید درخواست سهامداران این پتروشیمی برای انتقال طرح به عسلویه، گفت: بحث آب اگر با مشکل روبه‌رو شود طرح کامل شکست می‌خورد و بحث تعطیلی یک طرح است.^{۱۸}

پس از اعلام موافقت وزارت نفت با انتقال پتروشیمی، کمیسیون انرژی مجلس شورای اسلامی و نمایندگان استان فارس در جلسه‌ای با وزیر نفت، درخواست قرارگاه خاتم الانبیا به عنوان سهامدار و مجری پتروشیمی فیروزآباد به منظور انتقال پتروشیمی فیروزآباد به عسلویه مطرح شد که به گفته کوروش کرم‌پور، نماینده فیروزآباد در مجلس، علی‌رغم موافقت اولیه وزیر نفت با انتقال پتروشیمی، در آن جلسه وزیر نفت و اعضای کمیسیون نسبت به انتقال پتروشیمی الفین فیروزآباد مخالفت کردند و انتقال این پتروشیمی‌ها منتفی شد.^{۱۹}

البته به گفته عنایت الله رحیمی، استاندار فارس، سرمایه‌گذار این پتروشیمی اعتقاد دارد که پتروشیمی‌های پراکنده از نظر اقتصادی به صرفه نیست و پیشنهاد ایجاد شهرک‌های پتروشیمی و تجمیع این پتروشیمی‌ها را ارائه داده است.

^{۱۸} شانا؛ کدخبر: ۲۷۸۴۶۳ [۴]

^{۱۹} خانه ملت؛ کدخبر: ۳۸۴۰۷۴

۳-۳) پلی‌اتیلن سنگین/سبک جهرم

پتروشیمی جهرم یکی از ۵ طرح پتروشیمی استان فارس است که وعده احداث آن در سال ۱۳۸۶ و همزمان با اعلام پایان مطالعات طرح خط لوله اتیلن مرکزی، داده شد.

این پتروشیمی با ظرفیت خوراک سالیانه ۲۹۰ هزارتن اتیلن و ۲۴ هزارتن بوتن و همچنین ظرفیت تولید سالیانه ۳۰۰ هزارتن پلی‌اتیلن سنگین/سبک خطی قرار است در کیلومتر ۳۷ جاده جهرم- شیراز در استان فارس احداث شود.

تاریخچه طرح

چند ماه پس از آن، در اردیبهشت سال ۱۳۸۷، جلیل ابراهیم پور مدیر طرح‌های شرکت ملی صنایع پتروشیمی در مصاحبه‌ای اعلام کرد که عملیات اجرایی ۵ طرح پتروشیمی خط لوله اتیلن مرکز از جمله پتروشیمی جهرم در سال ۱۳۸۷ شروع می‌شود؛ اما آغاز احداث این واحدها با یکسال تاخیر و همزمان با دور دوم سفر هیأت دولت دهم به استان فارس در اردیبهشت سال ۱۳۸۸ و با وعده اشتغال ۲ هزار نفری به صورت رسمی اعلام شد.

تامین مالی طرح

محمدرضا رضایی نماینده مردم جهرم در مجلس شورای اسلامی در مراسم آغاز عملیات اجرایی مجتمع پتروشیمی جهرم گفت که این طرح در زمینی به مساحت ۳۰۰ هکتار و هزینه‌ای معادل ۶ هزار میلیارد ریال در ۴۵ کیلومتری جهرم، منطقه چاه زنگو اجرا خواهد شد.^{۲۱}

این پتروشیمی در تیرماه سال ۱۳۹۰ به عنوان یکی از شرکت‌های زیرمجموعه شرکت مادر تخصصی ملی صنایع پتروشیمی از سوی سازمان خصوصی سازی قابل واگذاری اعلام شد؛ اما در واگذاری‌های مرداد آن سال مورد رغبت بخش خصوصی قرار نگرفت و در فهرست ۲۰ شرکت شرکت پتروشیمی بدون مشتری باقی ماند. همچنین سهام این پتروشیمی با وجود عرضه مجدد در بازار فرابورس در دی ماه آن سال، همچنان خریداری نداشت.^{۲۲}

^{۲۰} شانا؛ کدخبر: ۱۲۹۵۴۵

^{۲۱} جام‌جم آنلاین؛ کد خبر: ۱۰۰۹۰۵۴۶۶۵۶۳

^{۲۲} شانا؛ کدخبر: ۱۸۲۴۹۲

در بهمن ماه ۱۳۹۳ عباس شعری مقدم، معاون وقت وزیر نفت پتروشیمی جهرم را یکی از ۱۸ طرح پتروشیمی معرفی شده به صندوق توسعه ملی جهت تامین منابع مالی معرفی کرد و گفت این طرح‌ها برای تامین منابع مالی به کشور چین نیز معرفی شده‌اند.

موانع اجرایی شدن طرح

با گذشت بیش از ۵ سال از آغاز عملیات اجرایی طرح پتروشیمی جهرم و سایر پتروشیمی‌های استان فارس و عدم پیشرفت فیزیکی قابل توجه آن‌ها، در آبان ماه ۱۳۹۴ محمد حسین مبشری، رئیس وقت اداره امور اقتصادی و دارایی استان فارس در اظهاراتی عنوان کرد: در شرایطی که استان فارس از خشکسالی ممتد رنج می‌برد و منابع آب این استان به شدت آسیب دیده است، چگونه می‌توان توجیه فنی و اقتصادی برای طرح‌های پتروشیمی که بیشترین مقدار مصرف آب را می‌طلبد تعریف کرد؟

محمد حسین مبشری همچنین گفت: اگر چه اکنون کمیته اجرای طرح‌های پتروشیمی مصوب در فارس فعال است و برای برخی طرح‌ها نیز اقداماتی انجام شده اما این طرح‌ها با وجود مشکلات عدیده، تا رسیدن به مرحله اجرا فاصله بسیاری دارند و برخی از این طرح‌های دارای مجوز احداث در حد یک تابلو باقی مانده است. تامین خوراک، ایجاد راه‌های دسترسی، شرایط حمل و نقل و انتقال محصولات و از همه مهمتر تامین منابع آب از جمله تنگناهای طرح‌های پتروشیمی خط اتیلن مرکزی در استان فارس است.^{۲۳}

مطابق برآوردها، پیش‌بینی می‌شود حدود ۵۳ میلیون لیتر در روز، آب مورد نیاز برای سه پتروشیمی جهرم، فسا و داراب در استان فارس باشد که این عدد معادل میزان آب مصرفی ۲۷۰ هزار نفر در شبانه روز است.

روند اجرایی طرح

در طرف دیگر، عملیات احداث خط لوله انتقال اتان و اتیلن مرکز که قرار بود از سال ۱۳۸۶ آغاز شود، قرارداد احداث آن در شهریور سال ۱۳۹۰ امضا شد و مطابق آن اعلام گردید که این خط لوله در مدت ۳۰ ماه به بهره‌برداری خواهد رسید؛^{۲۴} اما تا سال ۱۳۹۵ تنها با پیشرفت ۲۳ درصدی همراه بود و پیش‌بینی زمان بهره‌برداری آن با ۸۰ ماه تاخیر به سال ۱۳۹۹ موکول شد.

^{۲۳} شانای کدخبر: ۲۴۹۳۵۸

^{۲۴} شانای کدخبر: ۱۷۵۹۶۰

حال این خط لوله که قرار بود شکل‌دهنده قطب جدید تولید محصولات پتروشیمی در استان فارس و خوراک‌رسان طرح‌های پتروشیمی این استان باشد، به عاملی برای تشدید خشک‌سالی در استان فارس تبدیل شده است.

به همین دلیل از چند سال گذشته، موضوع انتقال ۴ پتروشیمی استان فارس از جمله پتروشیمی جهرم به علت کمبود آب، به سواحل خلیج فارس مطرح شده است که با مخالفت‌های مسئولان محلی از جمله امام جمعه شیراز و نمایندگان استان فارس در مجلس شورای اسلامی همراه بوده است.^{۲۵}

در همین راستا محمدرضا رضایی، نماینده مردم جهرم در مصاحبه‌ای در تیرماه سال جاری با تاکید بر ابقای طرح پتروشیمی در جهرم گفت: در جهرم با وجود پروژه آبرسانی سد سلمان مشکلی جهت تامین آب نداریم و با وجود موانع مختلف، موفق به تخصیص آب به میزان هزار لیتر در ثانیه به جهرم شدیم، بنابراین پتروشیمی در جهرم می‌ماند و قرار نیست از این شهرستان خارج شود چرا که از لحاظ آب و زمین‌شناسی مشکلی نداریم.^{۲۶}

در شهریور سال ۱۳۹۶ علیرضا صحرائیان، فرماندار وقت شهرستان جهرم در مصاحبه‌ای از سرعت پایین اجرای طرح پتروشیمی این شهر خبر داد و گفت: برای راه‌اندازی این پتروشیمی تاکنون ۵۰ میلیارد تومان هزینه شده است و تاکنون موضوع انتقال این پتروشیمی به عسلویه به ما ابلاغ نشده و به‌طور حتم با انتقال آن مخالفیم؛ زیرا راه‌اندازی این پتروشیمی رونق اقتصادی و توسعه این شهرستان را به همراه دارد.^{۲۷}

در حال حاضر طبق آخرین اطلاعات ارائه شده توسط شرکت ملی صنایع پتروشیمی، این شرکت سال ۱۴۰۳ را به عنوان زمان بهره‌برداری از پتروشیمی جهرم اعلام کرده است؛ هرچند این پروژه جز طرح‌های غیرفعال صنعت پتروشیمی ایران قرار گرفته است.

^{۲۵} پایگاه خبری حافظ شیراز؛ کدخبر: ۲۰۲۵۹

^{۲۶} فارس؛ کدخبر: ۱۳۹۸۰۴۱۶۰۰۰۱۶

^{۲۷} مهر؛ کدخبر: ۱۰۶۰۷۵۲

۳-۴) پلی‌اتیلن سبک فسا

متن عملیات اجرایی مجتمع پتروشیمی شهرستان فسا با ظرفیت تولید ۳۰۰ هزار تن پلی‌اتیلن سبک و سرمایه‌گذاری اولیه ۳۰۰ میلیون دلار در اردیبهشت سال ۱۳۸۸ آغاز شد.

اجرای این طرح طی ۱۰ سال گذشته بدون پیشرفت محسوسی عملاً رها شده و پیشرفت فیزیکی ۱۲ درصدی این مجتمع در فنس‌کشی، دیوار کشی و ساختمان‌سازی‌های جزئی خلاصه می‌شود؛ به طوری که در این مدت هنوز نوع و جنس دستگاه‌ها و کشورهایی که باید از آن‌ها تجهیزات خریداری شود، مشخص نشده است.^{۲۸}

بنا به گفته مسئولان استانی، هزینه ارزی خرید تجهیزات پتروشیمی فسا ۵۰۰ میلیون یورو برآورد شده است. طبق آخرین اطلاعات و صورت‌های مالی حسابرسی شده شرکت پتروشیمی فسا، جهت احداث کارخانه و راه‌اندازی عملیاتی طرح تا اسفند ۱۳۹۷، مبلغ ۵۶۳ میلیون ریال هزینه شده است.^{۲۹}

موانع اجرایی شدن طرح

یکی از موانع اصلی پیشرفت این پروژه، دوری این مجتمع از منابع تامین سوخت است. در همین رابطه محمدجواد جمالی، نماینده مردم فسا در مجلس شورای اسلامی با اشاره به برخی ادعاها درباره تامین سوخت گاز این واحد صنعتی گفت: با وجود اینکه عده‌ای از قبل اعلام کرده بودند که مسیر پتروشیمی فسا لوله‌گذاری و سوخت گاز این واحد صنعتی تامین شده، تا کنون حتی یک متر هم لوله‌گذاری نشده است.

تامین آب طرح

بررسی‌ها نشان می‌دهد پتروشیمی فسا به طور متوسط سالانه سه میلیون و ۵۰۰ هزار متر مکعب آب نیاز دارد. این درحالیست که شهرستان فسا همواره با بحران کم‌آبی و حتی خشکسالی مواجه بوده است تا جایی که طی سال‌های گذشته مردم این شهرستان همواره برای تامین آب شرب با مشکل مواجه شده‌اند.

همانگونه که در بررسی سایر طرح‌های استان فارس بررسی شد؛ وضعیت خشکسالی هواشناسی استان فارس در طی ۱۰ سال گذشته نیز نشان می‌دهد شهرستان فسا همواره در وضعیت خشکسالی متوسط، شدید و بسیار شدید بوده است.

^{۲۸} ایرنا؛ کدخبر: ۸۲۶۰۲۶۱۳

^{۲۹} سامانه کدال؛ نماد فسا

هرچند محل تامین آب این مجتمع به صورت رسمی از طرف مدیران این شرکت اعلام نشده است، اما نماینده مردم فسا در مجلس با اشاره به وجود چندین رشته قنات در زمین محل احداث، منابع آب زیرزمینی را یکی از گزینه‌های محتمل استفاده، جهت تامین آب پتروشیمی فسا اعلام کرده است.

عدم پیشرفت طرح پتروشیمی فسا را می‌توان به تصمیم‌های کارشناسی نشده مدیران وقت صنعت پتروشیمی و همچنین عدم مطالعات زیست‌محیطی و اقتصادی نسبت داد؛ چرا که می‌توان گفت بزرگترین مانع سر راه ساخت این پتروشیمی، کمبود آب است.

بررسی‌ها نشان می‌دهد به دلیل وجود این مشکلات عمده، توقف و انتقال پتروشیمی فسا امری ناگزیر است و همانند پتروشیمی فیروزآباد باید به عسلویه منتقل شود. شایان ذکر است که طرح اشتباه ساخت پتروشیمی فیروزآباد نیز پس از ۱۲ سال هزینه‌سازی به عسلویه منتقل شد. موضوع انتقال پتروشیمی‌های خط اتیلن مرکز از جمله پتروشیمی فسا، پیش از این و در سال ۹۳ نیز از زبان مدیر طرح‌های شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران مطرح شده بود که طی این سال‌ها به دلایل مختلفی مسکوت مانده است؛ این دلایل را می‌توان در اظهارات برخی نمایندگان استان فارس جستجو کرد.

نکته قابل توجه این است که در این میان که بیشتر مسئولان استانی و مدیران صنعت پتروشیمی به انتقال طرح‌های پتروشیمی استان فارس از جمله پتروشیمی فسا به منطقه عسلویه اذعان دارند، نامه‌نگاری برخی نمایندگان استان فارس به رییس‌جمهور و تاکید بر احداث این مجتمع‌ها علی‌رغم خسارت‌های اثبات شده جای تاسف دارد.

در آخرین اظهار نظر رسمی، جمالی نماینده مردم فسا در این رابطه گفته است: به عنوان نمایندگان استان فارس اعلام کرده‌ایم؛ چون دولت به مردم قول داده است چهار پتروشیمی [مسیر خط اتیلن مرکز] راه‌اندازی شود و کلنگ زنی صورت گرفته است، حتی اگر احداث این مجتمع‌ها زیان هم داشته باشد، دولت باید آنها را به سرانجام برساند.^{۳۰}

^{۳۰} مردم‌سالاری: کد خیر: ۱۰۹۷۲۴

۵-۳) پلی‌اتیلن سنگین داراب

پتروشیمی داراب از مجتمع‌های پتروشیمی تعریف‌شده در مسیر خط لوله اتیلن مرکز است که با ظرفیت تولید سالانه ۳۰۰ هزار تن پلی‌اتیلن در زمینی به مساحت ۲۷۵ هکتار و با سرمایه‌گذاری ۳۰۸ میلیون دلاری و ۵۱۴ میلیارد ریالی در اردیبهشت ۱۳۸۸ کلنگ‌زنی شد.

به گفته افشاری نماینده وقت مردم داراب در مجلس شورای اسلامی این مجتمع پتروشیمی قرار بود با سرمایه‌گذاری سازمان تأمین اجتماعی، سازمان بازنشستگی و دولت احداث شود.

این پتروشیمی تا سال ۹۱ پیشرفت محسوسی به خود ندید که دلیل آن از زبان مسئولان شهری سهم داشتن بیش از ۲۰ درصدی دولت در پروژه و ترکیب اعضای هیأت مدیره عنوان شد.

با برطرف شدن این مشکلات و تخصیص اعتبار از صندوق توسعه ملی انتظار می‌رفت این پروژه با سرعت در پیشرفت فیزیکی طی ۴ سال ساخته شود اما پیشرفت فیزیکی این پروژه هیچگاه به بالاتر از ۱۳ درصد نرسید.

همزمان با سفر هیأت دولت یازدهم به استان فارس در اسفند ۱۳۹۳، سید محمد احمدی استاندار وقت این استان با تاکید بر تلاش‌های صورت گرفته برای راه‌اندازی پروژه‌های پتروشیمی وعده داد که نه تنها پتروشیمی داراب، بلکه دیگر واحدهای پتروشیمی استان فارس، ظرف سه تا چهار سال آینده به بهره‌برداری خواهد رسید که این وعده نیز پس از گذشت حدود ۵ سال به فراموشی سپرده شد.

موانع اجرایی‌شدن طرح

مهمترین مانعی که سبب شده است این پتروشیمی به یکی از طرح‌های غیرفعال پتروشیمی ایران تبدیل شود، تعریف آن در منطقه‌ای نامناسب از لحاظ تامین آب و خوراک پایدار است.

وابستگی خوراک این مجتمع به پتروشیمی فیروزآباد با پیشرفت فیزیکی کمتر از ۱۳ درصد از یک طرف و خشکسالی و بحران آب در سراسر استان فارس مسائلی نیستند که با اعتراض نمایندگان مجلس یا مسئولان شهری و استانی مرتفع شود.

در همین راستا رضا انصاری، نماینده مردم داراب در مجلس در گفتگویی با اینکه به خشکسالی و بحران آب در شهرستان داراب و تاثیرات منفی آن بر بخش کشاورزی این شهرستان اذعان دارد اما احداث پتروشیمی در شهرستان را نیز ضروری می‌داند که با توجه به نیاز این واحد به حدود ۳ میلیون متر مکعب آب در سال معلوم نیست در شرایطی که بخش کشاورزی این منطقه از نبود آب رنج می‌برد چگونه قرار است آب مورد نیاز پتروشیمی داراب تامین شود.

به همین دلیل سال ۹۶ مجری احداث طرح‌های پتروشیمی استان فارس از جمله پتروشیمی داراب اعلام کرد که به دلیل نبود زیرساخت‌های لازم از جمله تامین آب مورد نیاز، خط انتقال خوراک و راه‌های حمل و نقل ارزان از جمله راه‌آهن احداث این طرح‌ها توجیه اقتصادی ندارد و لازم است که این طرح‌ها به منطقه عسلویه انتقال داد و با توجه به خرید سهام این پتروشیمی‌ها توسط مردم، می‌توان این طرح‌ها را به نام هریک از شهرستان‌ها در آن منطقه راه‌اندازی کرد و مردم سهام‌دار شرکت‌های جدید شوند.

۳-۶) اتیلن وینیل استات استهبان

پتروشیمی استهبان از مجتمع‌های پتروشیمی تعریف‌شده در مسیر خط لوله اتیلن مرکز است که با ظرفیت تولید سالانه ۱۰۰ هزار تن اتیلن وینیل استات (EVA) در زمینی به مساحت ۲۳۶ هکتار، همزمان با سایر طرح‌های پتروشیمی خط لوله اتیلن مرکز در اردیبهشت ۱۳۸۸ کلنگ‌زنی شد.

تامین آب طرح

حجم آب مورد نیاز برای پتروشیمی استهبان در صورت راه اندازی، برابر با ۳ میلیون مترمکعب در سال (معادل ۸ میلیون لیتر در شبانه روز) است که این مقدار آب می‌تواند آب مورد نیاز ۴۰ هزار نفر در شبانه روز را تامین کند. این حجم زیاد آب مصرفی در حالی است که در سال‌های گذشته، مشکلات ناشی از خشکسالی، مشکلاتی برای تامین آب شرب و کشاورزی منطقه به وجود آورده است؛ همه این عوامل باعث شده بعد از چندین سال مرحله احداث پتروشیمی استهبان به تاخیر بیفتد و حتی سخن از جابجایی آن به میان آید.

روند اجرایی طرح

در همین راستا در اسفند سال ۹۳ مرضیه شاهدایی، مدیر وقت طرح‌های شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران در گفتگویی ضمن تاکید بر اینکه طرح‌های خط اتیلن مرکز با کمبود آب مواجه هستند، گفت که بخش پایین‌دستی پتروشیمی این مسیر یعنی پتروشیمی جهرم، پتروشیمی فسا، پتروشیمی داراب و پتروشیمی استهبان هنوز هیچ فعالیتی نکرده‌اند و پتروشیمی استهبان حتی مجوز احداث هم ندارد.

همچنین در مرداد سال گذشته حمیدرضا جانباز، معاون وزیر نیرو اعلام کرد که کشور به سمت خشکسالی‌های مستمر پیش می‌رود و با توجه به چنین شرایطی در صورت عدم بارندگی کافی تخصیص آب به مجتمع‌های پتروشیمی با مشکل مواجه خواهد شد.

بر این اساس، اعلام شده است پتروشیمی‌ها نباید روی آب سدها حساب کنند و برای جلوگیری از معضل کمبود آب برای پتروشیمی‌ها و توقف فعالیت، این واحدهای صنعتی باید به سراغ استفاده از فاضلاب و پساب‌های شهری بروند.

همچنین برای مواجهه با معضل کم آبی، ضروری است طرح‌های جدید پتروشیمی به سواحل دریای عمان و خلیج فارس منتقل شوند تا بحران آب مانع فعالیت آن‌ها نباشد؛ که در حال حاضر نیز جانمایی پتروشیمی‌های جدید در دست ساخت از جمله پتروشیمی استهبان و انتقال آن‌ها به سواحل جنوبی کشور در دستور کار شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران است.

۴) طرح‌های سایر مناطق

طرح‌های تعریف شده در سایر مناطق کشور شامل ۱۲ طرح است که مشخصات کلی این طرح‌ها را در جدول زیر ملاحظه می‌کنید:

منطقه	ردیف	نام طرح	مکان	آغاز عملیات اجرایی	پیش‌بینی زمان ساخت (سال)	پیشرفت فیزیکی تا اسفند ۹۷	خوراک	ظرفیت خوراک (هزار تن در سال)	محصول	ظرفیت محصول (هزار تن در سال)
سایر مناطق	۱	اوره آمونیاک گلستان	اق قلا	۱۳۸۵		۱۵.۳	گاز طبیعی	۹۶۷ م م	آمونیاک اوره	۶۸۰ ۱۰۷۵
	۲	اوره آمونیاک مسجد سلیمان	مسجد سلیمان	۱۳۹۱	۶	۹۴	گاز طبیعی	۸۶۰ م م	آمونیاک اوره	۶۸۰ ۱۰۷۵
	۳	اوره آمونیاک زنجان	زنجان	۱۳۸۵	۴	۲۶	گاز طبیعی	۷۷۰ م م	آمونیاک اوره	۶۸۰ ۱۰۷۵
	۴	اوره آمونیاک لردگان	لردگان	۱۳۸۶	۳	۹۵				
	۵	اوره آمونیاک کرمانشاه (فاز ۳)	هرسین کرمانشاه	۱۳۹۲	۵	۲۹	گاز طبیعی	۵۳۴ م م	آمونیاک اوره	۳۹۶ ۶۶۰
	۶	الفین دهلران ۱۷	دهلران	۱۳۹۳	۵	۳	NGL ایتن	۸۶۰ ۵	پروپیلن بنزین پروپیلن سوخن مایع برش ایتن سنگین	۵۰۰ ۸۱ ۶۴ ۱۵ ۳۰۰
	۷	الفین و اتیلن گلائیکول گناوه	گناوه و دشتستان	۱۳۹۲	۶	۱.۱	اتان	۶۵۰	MEG DEG TEG +C۳	۵۰۰ ۵۰۰ ۵۰ ۴ ۲۵
	۸	پلی استایرن اتیساتی پترورامشه	اصفهان	۱۳۹۰	۷	۸.۵	استایرن نرمال پتان	۴۰ ۴	پلی استایرن اتیساتی	۵۰
	۹	پلی پروپیلن خمین	خمین	۱۳۹۳	۴	۷۸	پروپیلن ایتن ایتن	۱۷۵ ۱۰ ۲۰	پلی پروپیلن	۱۷۵
	۱۰	پلی استال نودان	نودان (کازرون)	۱۳۸۸	۴	۰	فرمالتید (۳۷ درصد) پوتادین ایتن گلائیکول	۲۲۰۰۰ ۹۰ ۷۰۰	پلی استال	۳۰
	۱۱	بی‌وی‌سی همدان	همدان	۱۳۸۲	۴	۹۳	وینیل کلراید منومر	۴۰	بی‌وی‌سی (پودر) بی‌وی‌سی (گرانول)	۳۹ ۹
	۱۲	پتروشیمی کوهدشت		۱۳۹۲	۴	-			ایزوبوتان دواتیل هگزانول ایتن پروپیل دیان منومر	۱۱ ۸۰ ۲۵

در ادامه به بررسی ۳ طرح از جدول بالا پرداخته می‌شود:

۴-۱) اوره آمونیاک زنجان

طرح پتروشیمی زنجان به عنوان تنها واحد صنعتی تولیدکننده کود اوره در شمال غرب کشور، یکی از مصوبات سفر هیأت دولت نهم به استان زنجان در اردیبهشت ۱۳۸۵ بود.

این پتروشیمی که عملیات اجرایی آن از آذرماه ۱۳۸۵ شروع شد، قرار بود در عرض ۴ سال به بهره‌برداری برسد؛ اما با گذشت بیش از ۱۲ سال از تاریخ کلنگ‌زنی تنها ۲۶ درصد پیشرفت فیزیکی داشته است. این درحالی است

که غلام‌حسین نجابت، مدیرعامل وقت شرکت ملی صنایع پتروشیمی وعده داده بود این پروژه را زودتر از استاندارد بین‌المللی که چهار سال است به اتمام برساند.

روند اجرایی طرح

میزان سرمایه‌گذاری مورد نیاز این طرح ۵۰۰ میلیون دلار، شامل ۳۵۰ میلیون دلار ارزی و ۱۵۰ میلیون دلار نیز به صورت ریالی اعلام شد؛ که قرار بود ۸۰ درصد آن از سوی شرکت‌های داخلی استان و ۲۰ درصد نیز به وسیله شرکت ملی صنایع پتروشیمی تامین شود؛ اما استقبال مردم و بخش خصوصی از اوراق مشارکت و سهام مجتمع‌های پتروشیمی در آن سال‌ها به حدی بود که سهم شرکت ملی صنایع پتروشیمی به حدود ۱۱ درصد کاهش یافت.

در پذیره‌نویسی سهام شرکت بنا بر اظهارات مدیرعامل وقت آن، در مجموع بیش از ۵۵۶ میلیارد و ۳۲۲ میلیون ریال سرمایه‌گذاری صورت گرفت که ۷۸ درصد آن به مردم استان، ۱۷ درصد شرکت‌های دولتی و ۵ درصد به سایر سهامداران تعلق داشت.

در آبان سال ۱۳۸۶ با امضای قرارداد ساخت این پتروشیمی توسط شرکت مهندسی همپا، اعلام شد که مدت زمان اجرای این طرح ۴۰ ماه در نظر گرفته شده است. با وجود اعلام پیشرفت‌های ۴۰ و ۹۰ درصدی در بخش مهندسی پایه و تفصیلی و همچنین خرید لایسنس و سفارش ساخت تجهیزات، این پروژه پیشرفت چندانی نداشت؛ به طوریکه در مردادماه ۱۳۸۶ مدیرعامل این شرکت عدم تامین منابع ارزی و ریالی را دلیل تاخیر در اجرای پروژه خواند و وعده داد در صورت تامین اعتبارات، این پتروشیمی تا سال ۹۲ ساخته خواهد شد.

تامین مالی طرح پتروشیمی زنجان در ابتدا قرار بود توسط منابع صندوق ذخیره ارزی تحقق پیدا کند؛ که در سال ۱۳۹۰ و با تشکیل صندوق توسعه ملی به این صندوق واگذار شد. همچنین با وجود عرضه سهام پتروشیمی زنجان در فرابورس در بهمن ۱۳۸۹، بخش خصوصی رغبتی به خرید سهام در آن سال نشان نداد.

علاوه بر این عرضه سهام این پتروشیمی در دی ماه ۱۳۹۲ و در پی افزایش قیمت سهام، متوقف شد که سازمان بورس و اوراق بهادار در اطلاعیه‌ای اعلام کرد: سرفصل دارایی‌های ثابت شامل دارایی‌های در دست تکمیل عمدتاً مربوط به احداث پروژه آوره و آمونیاک است که نسبت به برنامه زمان‌بندی اولیه دارای تاخیرات قابل توجهی بوده بطوریکه بازبینی مجدد در برنامه زمان‌بندی ثانویه فاقد مصوبه مجمع عمومی و هیئت مدیره می باشد، از طرفی به دلیل توقفات ناشی از عدم دریافت تجهیزات ضروری طرح، برخلاف استانداردهای حسابداری کلیه هزینه‌های مالی طی سال مورد گزارش به مبلغ ۱۷۹,۲۸۳ میلیون ریال، به پروژه منظور شده است.^{۳۱}

^{۳۱} شانا؛ کدخبر: ۲۱۰۹۲۹

موانع اجرایی شدن طرح

وجود موانع گسترده در اجرای این پروژه باعث شد پیشرفت فیزیکی آن تا سال ۱۳۹۲ یعنی پس از گذشت ۷ سال از کلنگ‌زنی، تنها ۲۲ درصد باشد. تا آن سال اعتبار تزریق‌شده به طرح فقط ۵۰۰ میلیارد ریال و از طریق اوراق مشارکت عمومی بود؛ در حالی که برای تکمیل پروژه به ۱۶ هزار میلیارد ریال اعتبار نیاز بود که مقرر شده بود از این میزان ۲۶۵ میلیون یورو (معادل ۸ هزار و ۵۰۰ میلیارد ریال) از محل صندوق توسعه ملی تامین شود.

با وجود اینکه رئیس جمهور در مهرماه ۱۳۹۳ در سفر به استان زنجان از برطرف شدن موانع استفاده از فاینانس ۲۶۵ میلیون یورویی پتروشیمی زنجان خبر داده بود، اما این موضوع تا سال ۱۳۹۷ محقق نشد؛ تا اینکه در آبان ماه آن سال، محمدرضا مدیری مدیرعامل این شرکت از عملیاتی شدن تامین مالی پتروشیمی زنجان خبر داد و گفت که بخش نخست تامین مالی خرید تجهیزات و خدمات مهندسی طرح در قالب گشایش یک فقره اعتبار اسنادی به مبلغ حدود ۱۵۶,۷ میلیون یورو عملیاتی شده است. ۸۰ درصد اعتبار اسنادی مذکور از محل اعتبارات ارزی صندوق توسعه ملی با عاملیت بانک ملی و ۲۰ درصد مابقی از محل منابع شرکت به مبلغ حدود ۳۱,۳ میلیون یورو تامین شده است.^{۳۲}

طی سال‌های ۹۳ تا ۹۷، سرمایه ثبت‌شده شرکت صنایع پتروشیمی زنجان، از محل آورده سهامداران، بیش از ۶ برابر افزایش یافته بود تا شرایط بهره‌مندی از منابع صندوق توسعه ملی فراهم آید.

علاوه بر مشکل تامین مالی، ورود مدیران شرکت به سفته‌بازی نیز یکی دیگر از موانع تکمیل پروژه بود؛ به طوریکه جمشید انصاری استاندار وقت زنجان در مصاحبه‌ای اعلام کرد: شرط حل مشکلات این پروژه آن است که مدیران شرکت از سفته‌بازی و دستیابی به سود کوتاه مدت اجتناب کرده و حق سهام‌داران جز را به رسمیت بشناسند. در این صورت حمایت موثر و قوی مدیران استان را در کنار خود خواهند داشت و در کوتاه مدت شاهد شتاب گرفتن اجرای پروژه خواهیم بود.^{۳۳}

تا انتهای سال ۱۳۹۲، حدود ۶۰ درصد سهام شرکت پتروشیمی زنجان متعلق به مردم، ۱۶ درصد سهام متعلق به بانک صادرات، ۱۱ درصد متعلق به گروه سرمایه‌گذاری خصوصی و ۱۲ درصد آن متعلق به بنیاد تعاون سپاه است.

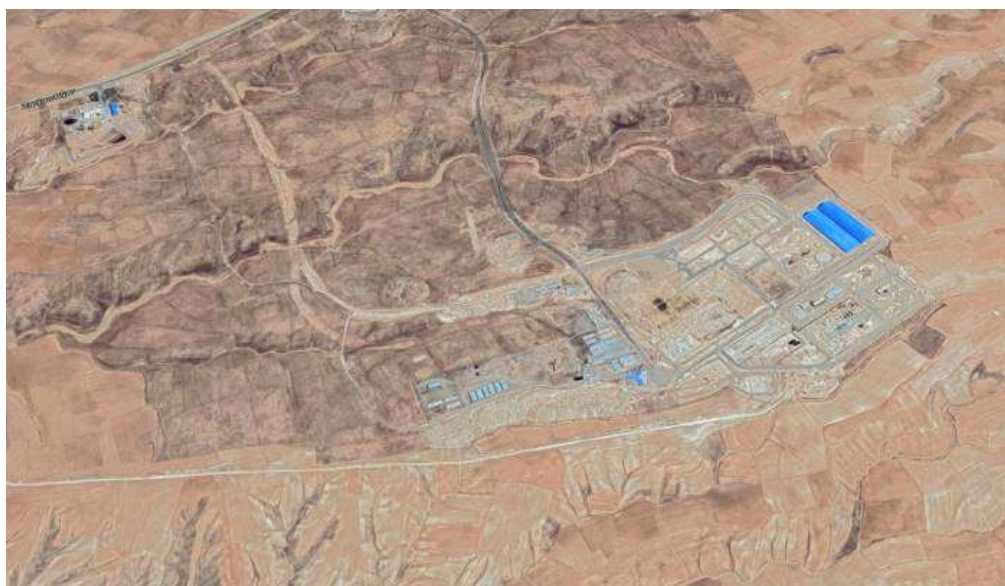
^{۳۲} شانای کد خبر: ۲۸۵۵۳۸

^{۳۳} شانای کد خبر: ۲۱۳۹۳۵

لازم به ذکر است شرکت ملی صنایع پتروشیمی که در ابتدا ۱۶ درصد از سهام این پتروشیمی را در اختیار داشت، پس از چند سال این سهام را به بانک صادرات واگذار کرد.

یکی دیگر از مشکلات این پتروشیمی، مکان یابی اشتباه آن بود. دوری از محل تامین خوراک و آب سبب شده است این پروژه برای سرمایه‌گذاری توجیه اقتصادی نداشته باشد؛ هرچند با تبلیغات رسانه‌ای، مردم در آن سرمایه گذاری کرده اند. به عنوان مثال هزینه احداث خط لوله تامین خوراک پتروشیمی زنجان در سال ۱۳۹۴ بالغ بر ۶۰۰ میلیارد تومان اعلام شده بود.

شکل زیر مکان طرح پتروشیمی زنجان در کیلومتر ۳۰ جاده زنجان-بیجار را نشان می‌دهد:

تامین آب طرح

همچنین منبع تامین آب این پتروشیمی سد گلابر عنوان شده است. مطابق بررسی‌ها، پتروشیمی زنجان سالانه ۱۶,۵ میلیون مترمکعب آب نیاز دارد. این میزان آب معادل ۲۵ درصد مصرف سالانه آب شرب شهر زنجان است. این در حالی است که پروژه فولاد ایجرود با مصرف آب سالانه ۳,۵ میلیون مترمکعب یکی دیگر از صنایعی است که از منابع آب سد گلابر استفاده می‌کند.

بررسی اطلاعات سد گلابر در سامانه مدیریت منابع آب ایران نشان می‌دهد این سد با ظرفیت آب قابل تنظیم ۴۶ میلیون مترمکعبی در سال، با هدف تامین آب مورد نیاز کشاورزی برای ۸۷۰۰ هکتار سطح زیر کشت احداث شده است.

اطلاعات سد گلابر		
موقعیت		
استان زنجان	نزدیکترین شهر زنجان	طول جغرافیایی 48.31
محل سد 50 کیلومتری جنوب غربی زنجان، ایجرود، دشت زین آباد		عرض جغرافیایی 36.325
اهداف		
هدف طرح تامین آب کشاورزی	کشاورزی 46	توسعه 0
آب قابل تنظیم 46 میلیون متر مکعب درسال	شرب 0	بهبود 8700
سطح زیر کشت 8700 هکتار	توسعه 0	
ظرفیت نیروگاه مگا وات		
تولید برقی سالانه گیگا وات ساعت		

منبع: سامانه مدیریت منابع آب ایران

شهر زنجان یکی از مناطقی است که در چند سال گذشته با خطر بی‌آبی مواجه شده است به طوری که به گفته یوسف رضاپور، مدیرعامل آب منطقه‌ای زنجان در مرداد سال گذشته، وضعیت سد تهم به عنوان تنها سد تامین کننده آب شرب زنجان، مناسب نبوده و تنها ۴۸ درصد مخزن آب، پر بوده است که این وضعیت بسیار خطرناک است.

شهر زنجان سالانه نیاز به ۶۷ میلیون مترمکعب آب دارد که از این میزان حدود ۳۶ میلیون مترمکعب آن با بهره‌برداری از منابع آب زیرزمینی و حدود ۳۰ میلیون مترمکعب آن توسط آب تنظیم شده سد تهم تأمین می‌شود. بنابراین حتی اگر سد گلابر در کنار تامین آب کشاورزی، ظرفیت مازادی نیز داشته باشد، ضروری است که پس از تصفیه و مناسب‌سازی برای مصرف شرب شهرستان زنجان اختصاص یابد تا برداشت از منابع زیرزمینی استان کاهش یابد.

با وجود وعده‌های مختلف مسئولان درباره اشتغال بیش از ۴ هزارنفری این پتروشیمی و اعلام ضرر روزانه ۷۵۰ میلیون تومانی در ازای تاخیر در احداث آن، بررسی‌ها نشان می‌دهد پیشرفت فیزیکی این پتروشیمی همچنان که تا الان با موانع بسیاری همراه بوده است، پس از این نیز سرعت مناسبی نخواهد داشت که دوری این مجتمع از منابع تامین خوراک و آب، دلیل اصلی این موضوع است.

۴-۲) پی‌وی‌سی همدان

طرح پی‌وی‌سی همدان که به عنوان پتروشیمی هگمتانه شناخته می‌شود، یکی از قدیمی‌ترین طرح‌های پتروشیمی کشور است. این پروژه در سال ۱۳۸۲ کلنگ‌زنی شد و در طی سال‌های اجرای عملیات آن، همواره با فراز و نشیب‌های مختلفی همراه بوده است.

مشخصات طرح

طرح پی‌وی‌سی همدان با هدف تولید سالانه ۳۹ هزار تن پودر پی‌وی‌سی و ۹ هزار تن گرانول پی‌وی‌سی با گرید پزشکی عملیات اجرایی خود را ۱۷ سال پیش آغاز کرد و در حال حاضر بیش از ۳۰ میلیون دلار سرمایه‌گذاری ارزی و ۴ هزار میلیارد ریال سرمایه‌گذاری ریالی در آن صورت گرفته است. این طرح قرار بود در انتهای سال ۱۳۸۵ به بهره‌برداری و تولید برسد و کشور را از واردات محصولات مورد نیاز صنایع پزشکی بی‌نیاز سازد.

تاریخچه طرح

در دی ماه ۱۳۸۴ حسن قلابی، مدیر عامل وقت مجتمع پتروشیمی هگمتانه، با اشاره به تامین همه تجهیزات خارجی مورد نیاز، گفت: هم اکنون ۸۰ درصد از مهندسی تفصیلی طرح پی‌وی‌سی مجتمع پتروشیمی هگمتانه انجام شده است و پیش‌بینی می‌شود این طرح تا پیش از پایان سال آینده به تولید برسد.

در فروردین ماه سال ۱۳۸۹، شرکت ملی صنایع پتروشیمی این واحد را جزو ۱۱ طرحی معرفی کرد که در این سال افتتاح خواهند شد.^{۳۴} پس از گذشت بیش از ۳ سال و عدم اتمام پروژه، حسن قهرمانی مطلق، فرماندار وقت همدان اعلام کرد که این پتروشیمی بهمن ماه ۱۳۹۲ به بهره‌برداری خواهد رسید.^{۳۵} گر بهمن آن سال امیر خجسته، نماینده نماینده مردم همدان و فامنین در مجلس شورای اسلامی گفت که این پتروشیمی تا ۴ ماه دیگر افتتاح خواهد شد. همین وعده در خرداد سال ۱۳۹۳ و این بار توسط محمدناصر نیک بخت، استاندار وقت همدان نیز مطرح شد!

در تیرماه ۱۳۹۴ محمدناصر نیک‌بخت، استاندار وقت همدان از وجود اختلاف نظر بین او و مدیرعامل شرکت ملی صنایع پتروشیمی کشور در خصوص ادامه روند احداث پتروشیمی هگمتانه خبر داد و گفت: پس از بروز این اختلاف نظر، با ورود دکتر زنگنه وزیر نفت به موضوع و دستور ویژه وی مقرر شد پتروشیمی هگمتانه همدان در موعد مقرر به بهره‌برداری برسد. استاندار وقت همدان تاکید کرد: در جلسه با وزیر نفت که امیر خجسته نماینده مردم همدان در مجلس نیز حضور داشت، مصوبات قبل، آخرین وضعیت و مشکلات مالی موجود پتروشیمی هگمتانه همدان مورد بررسی قرار گرفت.

در حالی که انتظار می‌رفت با دستور وزیر نفت و انجام تعهدات شرکت ملی صنایع پتروشیمی، این مجتمع در ابتدای پاییز آن سال به بهره‌برداری برسد، اما این اتفاق رخ نداد و افتتاح پروژه همچنان به تاخیر افتاده است.

در اردیبهشت سال جاری (۱۳۹۸)، نماینده مردم همدان و فامنین در مجلس در مصاحبه‌ای اعلام کرد: در نشستی که با وزیر نفت داشتیم مشکلات طرح پتروشیمی هگمتانه مطرح و حل شد و از وزیر قول گرفته‌ایم تا ۲۲ بهمن این طرح افتتاح شود.

همچنین در حاشیه بازدیدی که اخیراً بهزاد محمدی، مدیرعامل شرکت ملی صنایع پتروشیمی در تاریخ ۲۳ مهرماه از این مجتمع انجام داده بود، سید سعید شاهرخی استاندار همدان اعلام کرد که این پتروشیمی، در بهمن ماه

^{۳۴} شانا؛ کد خبر: ۱۵۳۰۰۰۵

^{۳۵} پیام نفت؛ کدخبر: ۲۱۷۷۱

سال جاری به صورت آزمایشی فعالیت خود را آغاز می‌کند و در خردادماه سال ۱۳۹۹ به صورت رسمی بهره‌برداری می‌شود.

موانع اجرایی شدن طرح

احداث این مجتمع در سال‌های مختلف با مشکلات گوناگونی روبرو بوده است. در سال‌های ابتدایی عملیات اجرایی این مجتمع، مشکل نبود نقدینگی سبب شد که ساخت برخی تجهیزات که به شرکت‌های داخلی سپرده شده بود، به تاخیر بیفتد. این موضوع برای عملیات‌های عمرانی و ساختمانی پروژه نیز تکرار شد به طوری که تا سال ۱۳۸۴ تنها ۱۰ درصد از عملیات عمرانی پروژه انجام شده بود.

همچنین احداث خط لوله برای تامین ۱۰ هزار مترمکعب گاز مورد نیاز و مذاکره با صاحبان زمین‌های محل عبور خطوط لوله نیز سبب تاخیر در پروژه شد. علاوه بر این اختلاف سهامداران و عدم تامین منابع مالی نیز از عوامل توقف ساخت این واحد صنعتی اعلام شده بود. به طوری که در خردادماه ۱۳۹۳ احمدرضا حیدرنیا، مدیر وقت طرح‌های شرکت ملی صنایع پتروشیمی در اظهار نظری گفت که بهره‌برداری از پتروشیمی هگمتانه در انتظار تامین مالی است.

از طرف دیگر فشار تحریم‌ها نیز باعث شد که شرکت آی‌جی‌اس ایتالیا به عنوان مالک ۱۰ درصد و صاحب لیسانس این مجتمع، عملاً از فعالیت‌های اجرایی پروژه کنار بکشد و تامین برخی تجهیزات و راه‌اندازی قسمت‌های نرم‌افزاری مجتمع را با مشکل روبرو کند.^{۳۶}

حتی در اظهار نظری عجیب، بهزاد دارقیاسی استاندار وقت همدان عنوان کرده بود که چون محصول تولیدی این شرکت بسیار استراتژیک است و کشور را از واردات آن بی‌نیاز میکند، شرکت‌های واردکننده و در واقع رقیبان این مجتمع پتروشیمی که یک شرکت خارجی است، سعی دارد با ترفندهای مختلف جلوی به تولید رسیدن این پتروشیمی را بگیرد و حتی بخشی از اجناس ما را که در گمرک بود، توقیف کند که خط فلج شود.^{۳۷}

^{۳۶} پیام نفت؛ کد خبر: ۲۱۷۷۱

^{۳۷} ایسنا؛ کد خبر: Hamedan-9422

تامین آب طرح

در سال‌های نخست شروع عملیات اجرایی این مجتمع اعلام شد که آب مورد نیاز این طرح، از ۸ حلقه چاه عمیق که در داخل مجتمع حفر شده است، تأمین می‌شود و دستگاه تصفیه آب نیز برای خالص‌سازی املاح معلق موجود در آب همدان نیز از خارج از کشور خریداری شده و به زودی وارد سایت می‌شود.^{۳۸}

چندی پیش اما منصور ستوده مدیرعامل شرکت آب منطقه‌ای همدان با تضمین تأمین آب مورد نیاز این پتروشیمی گفت: با امضای وزیر نیرو، تأمین سه میلیون متر مکعب آب از منابع آبی استان برای این پتروشیمی قطعی شده است و ۱,۵ میلیون متر مکعب باقی مانده نیز آبان ماه امسال از طریق ایجاد خط انتقال، از تصفیه خانه پساب فاضلاب شهری همدان تأمین می‌شود و مسئولان پتروشیمی هگمتانه نگران تأمین آب نباشند چرا که با تلاش مسئولان استان این پتروشیمی یک روز هم بدون آب نمی‌ماند.^{۳۹}

وضعیت آبی منطقه

این در حالی است که خطر بی‌آبی در همدان از سال‌ها پیش توسط کارشناسان اعلام شده است. به طوریکه در آذرماه ۱۳۹۳ مرتضی عزالدین مدیرعامل وقت شرکت آب منطقه‌ای همدان در اظهاراتی عنوان کرد: ۸۷ درصد از آب شرب استان همدان از منابع زیر زمینی تأمین می‌شود و سالیانه ۲۲۴ متر مکعب اضافه برداشت آب داریم که به این دلیل با افت شدید منابع آب روبرو هستیم.^{۴۰}

بحران آب در همدان در سال‌های اخیر نیز ادامه داشته است؛ به طوریکه در تیرماه سال جاری امیر خجسته نماینده مردم همدان و فامنین در مجلس شورای اسلامی در سخنانی عنوان کرد: با وجود بحرانی بودن وضعیت آب در همدان، عزم مسئولان کشوری در مقابل آن جدی نیست.

همچنین منصور ستوده، مدیرعامل شرکت آب منطقه‌ای همدان در اظهاراتی گفت: استان همدان با متوسط بارش ۳۳۰ میلی‌متر در سال، در منطقه نیمه خشک و کم بارش قرار گرفته است و توزیع نامتوازن زمانی و مکانی بارش، خشکسالی و کمبود منابع آب تأثیر بسزایی بر آب‌های زیرزمینی همچنین تالاب‌ها و دشت‌های استان گذاشته و آنها را در وضعیت ممنوعه و ممنوعه بحرانی قرار داده است.

^{۳۸} شاناه کد خبر: ۸۰۷۶۳

^{۳۹} ایرنا؛ کد خبر: ۸۳۵۱۸۸۵۰

^{۴۰} مهر؛ کد خبر: ۲۴۴۴۰۵۲

از طرف دیگر، ظرفیت تصفیه فاضلاب همدان ۱۰ میلیون متر مکعب در سال است که طبق اظهارات حمید بهزادی‌شریف، معاون صنایع سازمان صنعت، معدن و تجارت استان همدان قرار است ۶ میلیون مترمکعب به نیروگاه شهید مفید و ۴ میلیون مترمکعب به طرح پتروشیمی ابن سینا اختصاص یافته است که بنابراین، تامین ۱,۵ میلیون مترمکعب آب مورد نیاز پتروشیمی هگمتانه از محل تصفیه‌خانه پساب فاضلاب شهری همدان نیز امکان‌پذیر نخواهد بود.

بررسی‌های کارشناسی نشان می‌دهد که حتی در صورت تکمیل پروژه و بهره‌برداری از این مجتمع تا بهار سال آینده، به دلیل کمبود منابع آبی و کاهش پرشتاب منابع آب زیرزمینی استان، روند فعالیت این پتروشیمی با وقفه‌های بسیاری همراه خواهد بود.

۳-۴) پتروشیمی کوهدشت

پتروشیمی کوهدشت نمونه یکی از طرح‌های پتروشیمی غیرکارشناسی است که در طول ۸ سال گذشته نه تنها باعث رشد صنعتی شهر کوهدشت و اشتغال جوانان آن نشد، بلکه با جذب اعتبار و سرمایه از دولت و بخش خصوصی، به مانع بزرگی برای تعریف دیگر طرح‌های صنعتی و همچنین رونق گرفتن سایر واحدهای تولیدی این شهر بدل گردید.

مجتمع پتروشیمی کوهدشت که از مصوبات سفر دوم استانی دولت دهم به لرستان بود، در مردادماه ۱۳۹۲ در مراسمی رونمایی و در طی این سال‌ها، وعده‌های مختلفی درباره زمان بهره‌برداری و اشتغال آن از زبان مسئولان مختلف شهری و استانی مطرح شد.

مشخصات طرح

با احداث پتروشیمی کوهدشت قرار بود محصولاتی از جمله بیش از ۱۱ هزار تن ایزوبوتان، ۸۰ هزار تن دواتیل هگزانول و ۴۵ هزار تن اتیلن پروپیل دی‌ان‌منومر در این مجتمع تولید شود که در صنایع تولید لاستیک خودرو، عایق، روکش سیم و کابل و لوله‌سازی کاربرد دارد. همچنین گفته می‌شد در طول زمان اجرای این طرح زمینه اشتغال بیش از ۲۰۰۰ نفر و در زمان بهره‌برداری از طرح نیز زمینه اشتغال ۴۰۰ نفر فراهم می‌شود.^{۴۱}

تاریخچه طرح

عبور خط لوله اتیلن غرب از مسیر شهرستان کوهدشت علی‌شاه‌رخی، نماینده وقت شهرستان را بر آن داشت تا از این مزیت ترانزیتی، فرصتی برای مردم منطقه بیافریند؛ به همین جهت در جلسه استانی هیئت دولت در خرم آباد با اصرار نماینده کوهدشت، وزارت نفت در قالب مصوبه دولت موظف گردید تا اقدامات لازم را در جهت احداث مجتمع پتروشیمی کوهدشت به انجام برساند. وزارت نفت نیز با یک برآورد علمی و اقتصادی اجرای این طرح را با IRR (نرخ بازگشت داخلی) قابل قبول ۱۵٫۵ درصد اجرایی دانست.^{۴۲}

براساس گفته نماینده مردم کوهدشت در مرداد ۹۳ پتروشیمی کوهدشت به ۴۸۰ میلیون دلار و ۵ هزار میلیارد ریال سرمایه‌گذاری نیاز داشته که با بهره‌برداری و اجرای آن، قرار بود بیش از ۵۰۰ میلیارد تومان منابع مالی وارد

^{۴۱} ایرنا، کد خبر: ۸۰۷۶۷۳۴۸

^{۴۲} جوان آنلاین، کد خبر: ۵۰۰۰۵۹

لرستان کند و برای شهرستان کوهدشت تا ۱۵۰۰ میلیارد تومان (یعنی حدود هشت برابر بودجه سالانه کل استان لرستان) ارزش افزوده داشته باشد.^{۴۳}

موانع اجرایی شدن طرح

با شروع عملیات اجرایی پروژه پتروشیمی کوهدشت که قرار بود ۴ ساله به بهره‌برداری برسد، موانع و مشکلات یکی پس از دیگری نمایان شدند.

نبود سرمایه‌گذار و مشکل در تامین خوراک: هوشنگ بازوند، استاندار وقت لرستان در ۱۸ شهریور ۹۳ از نبود سرمایه‌گذار و خوراک برای این پروژه خبر داد؛ الهیار ملک‌شاهی، نماینده مردم کوهدشت و رومشکان نیز در ۲۶ مرداد ۹۳ در اظهارنظری گفت یک مانع کوچک سبب تأخیر طولانی‌مدت در پتروشیمی کوهدشت بوده که خوشبختانه امکان احداث آن در روستای خوشناموند وجود دارد و اگر این مهم تأیید شود، هرچه سریع‌تر روند ساخت پتروشیمی از سر گرفته می‌شود.

محمدرضا صفی‌خانی، رئیس وقت سازمان صنعت، معدن و تجارت استان لرستان نیز در تیر ۹۴ گفته بود برای ساخت این مجتمع اقداماتی هم‌چون انعقاد تفاهم‌نامه با شرکت پتروشیمی جم برای تأمین اتیلن موردنیاز تولید محصولات، تکمیل مدارک و طی شدن فرایند صدور مجوز برای تأمین خوراک گاز طبیعی انجام‌شده و در صورتی که منابع مالی طرح تأمین شود، این پروژه در مدت زمان ۳۶ تا ۴۸ ماه به بهره‌برداری می‌رسد.

در خرداد ۹۴ نورمحمد فردی‌بیرانوند، فرماندار کوهدشت، با تأکید بر ضروری بودن احداث این پتروشیمی و پیگیری جدی این موضوع، قیمت زمین را تنها مشکل سر راه این پتروشیمی عنوان کرد و گفت: تمام مجوزهای احداث این کارخانه اخذ شده و مشکلی از بابت مجوز نداریم، همچنین سرمایه‌گذار کارخانه نیز مشخص شده و هم‌اکنون تنها مشکل ما به توافق نرسیدن شرکت شهرک‌های صنعتی با سرمایه‌گذار در مورد قیمت زمین است که مقرر شد که تا نیمه‌ی نخست خردادماه این مشکل برطرف شود و با قیمت کارشناسی زمین به سرمایه‌گذار واگذار شود.

هرچند نماینده مردم کوهدشت در مجلس در مرداد ۱۳۹۵ از اخذ مجوزهای پتروشیمی کوهدشت خبر داد و گفت مشکل‌ها رفع شده‌اند، اما رئیس سازمان صنعت، معدن و تجارت استان در بهمن ۹۶ اعلام کرد: تنها مانعی که در آغاز به کار پتروشیمی شهرستان کوهدشت وجود دارد، تامین آب پتروشیمی بوده و حداقل ۱۰۰ میلیارد تومان اعتبار برای آبرسانی آن نیاز است.

^{۴۳} تسنیم، کد خبر: ۱۷۴۰۴۵۹

تعریف پروژه پتروشیمی در منطقه‌ای دور از منابع آبی و با سفره‌های زیرزمینی اندک، از همان ابتدا مشکلی اساسی بوده است که سرمایه‌گذاران را از ادامه همکاری در این پروژه منصرف کرده است. سیدموسی خادمی، استاندار لرستان در دی ماه ۹۷ به این موضوع واکنش نشان داد و گفت اجرای این طرح توجیه اقتصادی نداشت و دولت از کجا تنها ۱۰۰ میلیارد تومان برای آب یک پتروشیمی بیاورد؟

(۵) طرح‌های جدید در حال بررسی

در حال حاضر تعداد ۱۱ طرح جدید در حال بررسی و مطالعه است که لیست آن‌ها به شرح زیر است:

مکان	نام طرح	ردیف	منطقه
اردبیل	پتروشیمی اردبیل	۱	طرح‌های جدید در حال بررسی
بافت کرمان	مجتمع پتروشیمی کرمان GTPP	۲	
کرمان	فجر کرمان GTO	۳	
کرمانشاه/ اسلام آباد غرب	ماهان شیمی زاگرس GTO	۴	
ایلام/ مهران	پترو سامان زاگرس GTO	۵	
کهگیلویه و بویر احمد/ گچساران	تدبیر انرژی ارم GTP	۶	
اردبیل/ نمین	متانول به فرمالین آرتا انرژی	۷	
همدان/ ملایر	پلی پروپیلن پتروشیمی الوند	۸	
اندیمشک	پتروشیمی کیمیاای اندیمشک	۹	
اندیمشک	پتروشیمی اتیلن اکساید اندیمشک	۱۰	
کرمانشاه	مجتمع پتروشیمی کرمانشاه GTPP	۱۱	

در ادامه ۳ طرح از جدول بالا مورد بررسی قرار گرفته است:

(۵-۱) پتروشیمی GTO فجر کرمان

پروژه احداث مجتمع پتروشیمی فجر کرمان از جمله پروژه‌هایی است که در سال‌های اخیر بدون پیشرفت فیزیکی رها شده است. تنها پیشرفت ملموس این پروژه که از سال ۹۳ پیگیری شده است، نصب تابلویی از آن در بیابان محل احداث بود که حتی آن هم، طی هفته‌های گذشته جمع‌آوری شده است.

تاریخچه طرح

در نشست هیئت موسس این مجتمع، علیرضا رزم‌حسینی، استاندار وقت کرمان با تضمین تامین زمین، برق، آب و گاز مورد نیاز این پروژه، مدعی شد با فعال شدن پتروشیمی فجر کرمان، ۵ هزار شغل به صورت مستقیم و ۶۰

هزار شغل به صورت غیر مستقیم ایجاد خواهد شد و گفت: با توجه به کمبود آب در استان کرمان، تکنولوژی‌های به‌کار رفته در این مجتمع منجر به تولید آب هم خواهد شد.^{۴۴}

این طرح که به گفته نماینده مردم کرمان در مجلس، قرار بود هم در بحث اشتغال‌زایی، هم در مباحث مرتبط با امنیت روانی مردم، شادابی نسل جوان و اقتصاد مردم بسیار موثر باشد، امروز به نمونه بارز یک طرح غیرکارشناسی تبدیل شده است.

هرچند به گفته نماینده مردم کرمان در مجلس در آبان سال گذشته، نوسانات ارزی دلیل اصلی تاخیر شروع عملیات این پروژه بوده است؛ اما در طی این مدت، مشکلات متعدد این طرح، به قدری جدی بود که پیشرفت این طرح را به اخذ مجوزها و موافقت‌نامه‌ها محدود کرده است.

گفته می‌شد که مطالعات این طرح بیش از ۴ سال به طول انجامیده است، اما در آبان سال ۹۷ اعلام شد که سرمایه‌گذار این طرح تقاضای تغییر محصولات تولیدی را دارد و همین مسئله باعث ایجاد وقفه‌ای طولانی مدت در پروژه شد. همچنین مدیرکل محیط زیست استان کرمان در اردیبهشت سال جاری اعلام کرد: طرح ارزیابی زیست محیطی این پروژه به سازمان محیط زیست کشور ارائه شده ولی هنوز موافقتی درباره‌ی آن اعلام نشده و مجوزی دریافت نکرده است.

عیسی کلانتری، رییس سازمان حفاظت محیط زیست کشور در مصاحبه‌ای اعلام کرد که از ابتدای سال جاری برای هیچ کارخانه فولاد و پتروشیمی در داخل سرزمین موافقت صادر نخواهد شد و احداث این دو صنعت از این پس فقط به شرط احداث در سواحل کشور مجاز خواهد بود.^{۴۵}

پیش از امضای تفاهم‌نامه احداث مجتمع پتروشیمی فجر کرمان در سال ۹۳، نماینده مردم رفسنجان در نامه‌ای به استاندار کرمان مدعی شد: این پروژه بیش از دو سال است که توسط مجتمع صنعتی رفسنجان در حال پیگیری برای اخذ موافقت اصولی بوده است، اما حال که موافقت‌های لازم صادر شده در کمال ناباوری با خبر شدیم با اعمال نفوذ برخی مسئولان استان، این پروژه به شهرستان کرمان منتقل و حق مسلم مردم رفسنجان تضییع شده است.^{۴۶}

این اعتراضات به خطبه‌های نماز جمعه رفسنجان هم کشیده شد و حجت‌الاسلام عباس رضانی‌پور، امام جمعه رفسنجان در سخنانی گفت: با ایجاد این صنعت در رفسنجان مشکلات این شهر برطرف و صدها فرصت شغلی

^{۴۴} هفته‌نامه استقامت کرمان شماره ۴۲۲

^{۴۵} پرتال خبری منطقه ویژه اقتصادی پارسین، شناسه خبر: ۱۱۶۴۹

^{۴۶} خبرگزاری فارس fna.ir/a8n

ایجاد می‌شد، لذا مردم از حق خود نمی‌گذرند. سال‌های زیادی است که در رفسنجان طرح و پروژه‌ای که بتواند دردی از دل مردم بردارد، انجام نشده و پتروشیمی چیزی نیست که بشود به راحتی از آن گذشت.^{۴۷}

گفتنی است که در حال حاضر محل اجرای طرح در مسیر جاده کرمان به رفسنجان است که به ادعای مدیرعامل این پتروشیمی، انتخاب این مکان حاصل مطالعه و بررسی سراسر استان و پهنه‌های مختلف بر اساس فاکتورهای زیست‌محیطی، زمین‌شناسی و اقتصادی است.

تامین آب طرح

محمد مهدی زاهدی، نماینده مردم کرمان و راور در مجلس شورای اسلامی در گفتگویی در تیرماه ۹۴، در پاسخ به سوالی درباره منابع تامین آب مورد نیاز این مجتمع پتروشیمی گفت: برای تامین بخشی از آب مورد نیاز مجتمع، درخواست ۲۰۰ لیتر بر ثانیه آب از محل آب‌های زیرزمینی به شرکت آب منطقه‌ای استان کرمان داده شده است که در حال حاضر قرارداد ۱۰۰ لیتر آن قطعی گردیده است و مجوز حفر چاه برای تامین ۲۰ لیتر در ثانیه از این محل صادر گردیده است. همچنین بعنوان آب پایدار از محل پساب شهر کرمان به میزان ۵۰۰ لیتر در ثانیه آب به این شرکت واگذار گردیده است.

مدیرعامل مجتمع پتروشیمی فجر کرمان در گفت‌وگویی در مهرماه ۹۵، راهکاری که برای حل مشکل آب اتخاذ شده است را تصفیه پساب شهری کرمان عنوان کرد و گفت: در این راستا مذاکراتی با مدیر عامل آبفا کرمان در خصوص جمع آوری و تصفیه فاضلاب کرمان صورت گرفته که کل فاضلاب کرمان را به پتروشیمی فجر کرمان واگذار نمایند. همچنین پتروشیمی فجر کرمان آماده است که خریدار پساب تصفیه‌شده کرمان نیز باشد.

از طرف دیگر اما در حال حاضر پروژه فاضلاب کرمان پیشرفتی ۳۰ درصدی داشته و در مجموع ۴۵۰ کیلومتر از این پروژه اجرا شده، یک تصفیه‌خانه به بهره‌برداری رسیده و یک تصفیه‌خانه نیز در مراحل پایانی کار است که در خردادماه سال جاری اعلام شد شرکت فولاد بوتیای ایرانیان کرمان با عقد قراردادی ۲۹ ساله، قرار است فاضلاب شهر کرمان را طی مدت ۵ سال به اتمام برساند و پساب حاصل از آن صرف صنعت و کارخانه‌های شرکت بوتیا شود.^{۴۸}

به این ترتیب به نظر می‌رسد آب مورد نیاز مجتمع پتروشیمی کرمان از طریق تصفیه پساب شهری نیز با مشکل روبرو است. البته در آبان‌ماه ۹۷ رئیس سازمان صنعت، معدن و تجارت استان کرمان، مصرف آب این مجتمع

^{۴۷} خبرگزاری ایکن، کد خبر: ۱۳۶۸۶۷۲

^{۴۸} خبرگزاری ایسنا، کد خبر: ۹۸۳-۶۶۱۴-۵

پتروشیمی را در مقایسه با بخش کشاورزی ناچیز خوانده بود و اعلام کرد: آب مصرفی صنایع و معادن بزودی از خلیج فارس و دریای عمان تامین می‌شود لذا چالشی در این حوزه برای صنعت وجود ندارد و با نگاهی ویژه، ضعف کرمان در نداشتن پتروشیمی جبران خواهد شد.

تصویر زیر موقعیت مکانی پتروشیمی فجر کرمان را نشان می‌دهد:

روند اجرایی طرح

به گفته مدیر عامل این پتروشیمی، در آغاز پروژه به بهانه کمبود آب، خوراک اختصاص داده شده قابل ملاحظه نبود، اما پس از مطالعات فنی و اقتصادی طرح و اطمینان وزیر نفت از نحوه عملکرد و توان این پروژه به این دیدگاه و باور رسیدند که مدیریت اجرایی پتروشیمی فجر کرمان به نقاط بسیار محکم رسیده است، لذا ضمن رضایت از عملکرد تیم اجرایی پروژه، دستور افزایش خوراک را به میزان یک میلیون تن متانول در سال صادر کردند.

به گفته معاون امور عمرانی استانداری کرمان، با توجه به اینکه طرح‌های جدید پتروشیمی باید در سواحل دریا باشد، صدور مجوز خوراک پتروشیمی فجر کرمان گام بسیار مهم و مثبتی برای اجرای این طرح است.

گفته می‌شود مجوز خوراک این مجتمع با تلاش‌های نماینده کرمان و رایزنی با وزارت نفت صادر شده است.

تامین مالی

با وجود موانع قانونی و کارشناسی بسیار در خصوص تامین خوراک و مجوزهای محیط زیست این طرح، به گفته استاندار کرمان، این طرح از همه‌ی این مراحل تقریباً عبور کرده و در مرحله تامین مالی متوقف شده است.

با وجود عدم پیشرفت این پروژه در طی این ۵ سال، وزارت نفت هر بار مجوز این مجتمع را به بهانه اینکه این پتروشیمی جزو برنامه‌های کلان کشور است، تمدید کرده است.^{۴۹}

^{۴۹} هفته‌نامه استقامت کرمان شماره ۶۶۵

۲-۵) پتروشیمی کیمیای اندیمشک

در حال حاضر ۳ طرح پتروشیمی در اندیمشک تعریف شده است. پتروشیمی کیمیای اندیمشک به عنوان یکی از این ۳ طرح، در اسفندماه ۱۳۹۷ با حضور وزیر صمت کلنگ‌زنی شد. این پروژه از دی‌ماه سال گذشته آغاز به کار کرد؛ مدت زمان پیش‌بینی اتمام این پروژه ۴۸ ماه در نظر گرفته شد.

مشخصات طرح

فاز ۱ این پتروشیمی در زمینی به مساحت ۴۰ هکتار و ظرفیت تولید سالانه ۲۰۰ هزار تن مونواتیلن گلیکول و ۲۵ هزار تن مخلوط اتیلن گلیکول در حال احداث است. به گفته فریدون حسنونند، نماینده مردم اندیمشک در مجلس شورای اسلامی میزان سرمایه‌گذاری برای این طرح ۵۰۰ میلیون دلار در نظر گرفته شده است.

میزان گاز مورد نیاز این مجتمع در زمان بهره‌برداری حدود ۵۵۰ هزار متر مکعب در روز برآورد شده است. همچنین مقدار آب مورد نیاز شرکت صنایع پتروشیمی کیمیای اندیمشک ۲۷۰ متر مکعب در ساعت معادل بیش از ۳.۲ میلیون مترمکعب در سال است که گفته شده است این میزان آب از منابع رودخانه کرخه تأمین خواهد شد.

روند اجرایی طرح

مهرماه سال جاری امید حاجتی رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان خوزستان، با اشاره به عدم صلاحیت اداره محیط زیست شهرستان اندیمشک در تایید پروژه پتروشیمی کیمیای عنوان کرد که این پروژه، قرار بود به منظور بررسی و تصویب در شورای برنامه‌ریزی استان طرح شود، اما در نهایت اداره کل حفاظت محیط زیست خوزستان اعلام کرد این پتروشیمی از استعلامات قانونی برای اجرا و شروع عملیات اجرایی برخوردار نیست. این موضوع سبب شد طرح پتروشیمی کیمیای از دستور کار شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان خوزستان خارج شود.

بررسی‌ها نشان می‌دهد بر اساس ضوابط سازمان حفاظت محیط زیست کشور، پتروشیمی کیمیای جزو پروژه‌های بزرگ‌مقیاس محسوب می‌شود و در طبقه‌بندی ارزیابی مسائل مربوط به این سازمان، اختیار اظهارنظر در این زمینه به زیرمجموعه‌های در سطح استان داده نشده است.

رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان خوزستان ضمن تاکید بر لزوم استعلام مجوز از سازمان حفاظت محیط زیست کشور، به این نکته نیز اشاره کرد که حتی با وجود مجوز سازمان محیط زیست نیز ضروری است تا کارگروه‌های زیربنایی و نیز آمایش استان، بررسی‌های مربوط به احداث این پروژه را از نظر سند آمایش سرزمین انجام دهند.

موانع اجرایی شدن طرح

مرداد سال گذشته عیسی کلانتری رئیس سازمان محیط زیست کشور، در گفت و گویی ضمن اظهار تاسف از احداث صنایع آب‌بر در مناطق غیرساحلی تاکید کرد: از این پس برای هیچ کارخانه فولاد و پتروشیمی در داخل سرزمین موافقت صادر نخواهد شد و تعریف این دو صنعت فقط به شرط احداث در سواحل کشور مجاز خواهد بود.

به این ترتیب و با وجود عزم راسخ سازمان محیط زیست در عدم اعطای مجوز به طرح‌هایی مانند پتروشیمی کیمیا، ضروری است هرچه زودتر تکلیف این طرح مشخص و از زیان‌های غیرقابل بازگشت جلوگیری کرد.

بدیهی است که تعریف اینگونه طرح‌های غیرکارشناسی اثری جز به انحراف کشیده‌شدن برنامه کشوری توسعه صنعت پتروشیمی، هدررفتن سرمایه‌های ملی و استانی، مایوس کردن مردم خسته از تماشای کلنگ‌زنی‌های بی‌نتیجه و مهمتر از همه نابودی منابع آبی و محیط زیست نخواهد داشت.

۳-۵) پتروشیمی GTPP کرمانشاه

اول آبان ماه سال جاری بهزاد محمدی، مدیرعامل شرکت ملی صنایع پتروشیمی در جریان بازدید از مناطق پیشنهادی توسعه صنایع پتروشیمی در استان کرمانشاه گفت: احداث یک طرح جدید پتروشیمی در این استان در مجموعه وزارت نفت و شرکت ملی صنایع پتروشیمی برنامه‌ریزی شده است.

به گفته محمدی، این طرح که توسط وزیر نفت به شرکت ملی صنایع پتروشیمی ابلاغ شده است، با حضور شرکت ملی صنایع پتروشیمی به عنوان توسعه‌دهنده و با مشارکت بخش خصوصی اجرایی خواهد شد.

مشخصات طرح

فرآیند پتروشیمی GTPP کرمانشاه شامل تبدیل گاز طبیعی به متانول، تبدیل متانول به پروپیلن و سرانجام تبدیل پروپیلن به پلی پروپیلن است که در این مجتمع متانول و پلی پروپیلن به‌عنوان محصولات نهایی خواهد بود. این پتروشیمی با سرمایه‌گذاری ۵۵۰ میلیون دلاری، در زمان بهره برداری قادر است ۱۲۰ هزار تن محصول پروپیلن تولید کند.

پتروشیمی جدید کرمانشاه در زمان آغاز به کار ۲۰ مگاوات برق و ۵ میلیون متر مکعب آب در سال به همراه گاز سوختنی کافی، نیاز دارد که باید از سوی استان تامین شود.

پیش از این اجرای طرح پتروشیمی GTPP بجنورد نیز در سال ۱۳۹۴ تصویب شده بود که پس از گذشت ۴ سال این طرح به دلایل مشکلات متعدد از جمله عدم تامین آب متوقف شده است.

تعریف این پروژه‌ها در مناطقی که از منابع آب و خوراک فاصله زیادی دارند، باعث شده است که کمترین هزینه افزوده شده بر این پتروشیمی‌ها شامل لوله‌کشی‌های چند ده کیلومتری برای انتقال آب و خوراک باشد که خود سهم عمده‌ای در تاخیر اجرای این پروژه‌ها دارد.

جمع‌بندی

بررسی طرح‌های نیمه‌تمام و متوقف صنعت پتروشیمی کشور نشان می‌دهد که چالش اصلی توسعه صنعت پتروشیمی کشور عدم نگاه یکپارچه به این صنعت و نبود نهادی قدرتمند جهت رگولاتوری و تنظیم‌گری صنعت پتروشیمی است. دخالت نمایندگان مجلس و شخصیت‌های ذی‌نفوذ استانی در تصمیم‌گیری‌های کلان ملی در صنعت پتروشیمی سبب توسعه غیرمتوازن واحدهای پتروشیمی در بخش‌های بالادستی، میان‌دستی و پایین‌دستی شده است.

این مسئله در طرح‌های تکلیفی هیئت دولت نیز مشهود است. بررسی طرح‌های خط لوله اتیلن دنا و خط لوله اتیلن مرکزی نشان می‌دهد که همه طرح‌های تعریف شده در مسیر این دو خط لوله، طرح‌های مصوب هیئت وزیران (طرح‌های تکلیفی) است. در این میان جز پتروشیمی الفین گچساران با پیشرفت ۶۱ درصد، سایر پتروشیمی‌های این دو خط لوله پیشرفت فیزیکی محسوسی نداشته‌اند.

پراکنده بودن پتروشیمی‌های تعریف‌شده از یکدیگر سبب افزایش هزینه‌های سرمایه‌گذاری شده است که سبب عدم رغبت بخش خصوصی به این طرح‌ها شده است. از طرف دیگر تعریف ۷ پتروشیمی این دو خط لوله (پتروشیمی‌های فیروزآباد، جهرم، فسا، استهبان، داراب، ممسنی و کازرون) با سرمایه‌ای بالغ بر ۶ تا ۸ میلیارد دلار در استان فارس که از سال‌ها پیش با مشکل خشکسالی و بحران کم‌آبی مواجه است، این واحدها را از حیث تامین پایدار آب با مشکل مواجه خواهد کرد.

بنابراین به نظر می‌رسد در حال حاضر طرح احداث پتروشیمی‌های خط لوله اتیلن دنا و خط لوله اتیلن مرکزی به شکل فعلی به طور قطع با شکست مواجه خواهد شد و پیگیری تعیین وضعیت این پتروشیمی‌ها از اولویت برخوردار باشد.

مشخص نبودن وضعیت این پروژه‌ها سبب می‌شود منابع مالی کشور و استان در این واحدها منجمد شود و ظرفیت سایر صنایع اشتغال‌زا با درآمدزایی بالاتر در استان‌های فارس، کهگیلویه و بویر احمد و چهارمحال و بختیاری نادیده گرفته شود.

از همین رو ضروریست ضمن متوقف کردن فعالیت پتروشیمی‌های بدون پیشرفت فیزیکی در این دو خط لوله (یعنی همه پتروشیمی‌ها جز پتروشیمی گچساران)، مسئولان شهری و استانی با تعریف طرح‌های صنعتی اقتصادی و کارشناسی شده، بخش خصوصی را به سرمایه‌گذاری در سایر صنایع ترغیب کنند. تعریف پروژه‌های زودبازده با

سرمایه‌ای به مراتب کمتر از احداث پتروشیمی می‌تواند در رشد صنعتی این مناطق، رفع موانع تولید و ایجاد اشتغال برای جوانان تاثیرگذار باشد.

در مورد طرح‌های پتروشیمی این مناطق نیز پیشنهاد می‌شود سناریوهای زیر مورد ارزیابی کارشناسان و مسئولان صنعت پتروشیمی کشور قرار گیرد و مناسب‌ترین سناریو در این مناطق عملی شود:

- حذف پتروشیمی‌ها از بورس، ابطال مجوز خوراک این واحدها و تعطیلی شرکت‌های پتروشیمی تعریف‌شده در مسیر ۲ خط لوله مذکور
- ابطال مجوز فعلی خوراک و تجمیع پتروشیمی‌های خط لوله در یک مکان جهت حذف هزینه احداث خط لوله
- ابطال مجوز فعلی خوراک و انتقال پتروشیمی‌های تعریف شده به مناطق ویژه عسلویه یا ماهشهر